

Nenápadný dokument o české sociologii: Periodikum *AUC Philosophica et Historica – Studia Sociologica*, jeho rysy a proměny¹

Kateřina Holubová, Adéla Javůrková, Jakub Mlynář, Renáta Topinková, Katedra sociologie, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova

Inconspicuous Documentary about Czech Sociology: Periodical *AUC Philosophica et Historica – Studia Sociologica*, its Features and Transformations

Extended abstract:

The goal of this article is to contribute to the study of the history of Czech sociology by examining the journal *Acta Universitatis Carolinae Philosophica et Historica – Studia Sociologica* (AUC StS), published by the Department of Sociology, Faculty of Arts, Charles University. After almost 50 years of its existence, this less-known periodical can be viewed as documentary evidence on the developments and transformations in a part of Czech (or Czechoslovak) sociology. We account for the journal's main characteristics and discuss its position and role in Czech sociology. In addition to standard procedures of content analysis, we employ the innovative method of citation network analysis. Accordingly, one of the paper's important goals is to assess the adequacy of the methods applied for addressing research questions of this kind.

Citation network analysis helps us identify the co-citation structure of periodicals and the influence of individual authors or works on a disciplinary field. We employed it primarily to determine the most frequently cited authors and mutual citations in AUC StS. The data was obtained through transcription of bibliographic references at ends of articles (for more recent volumes) or in footnotes (for older volumes). The dataset contains 2637 authors and 5082 citations. Citation network analysis proved adequate for the purpose, providing comprehensive and intelligible results. It can be applied for comparison with similar studies of other periodicals or publications.

Czechoslovak and Czech sociology as a whole was profoundly influenced and shaped by the political transformations around the year 1968 (Soviet military invasion of Czechoslovakia following a period of political liberalization) and 1989 (end of the communist regime in Czechoslovakia during so-called Velvet Revolution). The inception of AUC StS was a result of a conjuncture in Czech sociology in the 1960s. Our analysis of the periodical confirmed the expected effects of the historic turn in 1989. Considerably more book reviews were published before the Velvet Revolution, whereas the number of full articles increased after 1989. Marx, Engels and Lenin were the most frequently cited international authors before 1989, superseded by Giddens, Beck and Luhmann. "Western" sociology classics (Durkheim, Weber etc.) only began to be frequently cited after the revolution. Among Czech authors, J. Buriánek, M. Petrusek and J. Šubrt were the most frequently cited throughout the history of AUC StS.

A total of 86 individuals (45 men and 41 women) contributed to the 21 issues of AUC StS, mostly Czech sociologists. Given its structure of authors, AUC StS (as opposed to the Czech Sociological Review, for instance) has remained a genuinely Czech periodical, even in the most recent years. Mean age of authors grew from one issue to another until the year 2006, which can be explained by a stable circle of a few active contributors. In contrast, mean age decreased considerably over the past decade. E. Urbánek, J. Sedláček and J. Buriánek were the most productive contributors.

Papers on sociological theory dominate the journal's structure of topics. After 1989, attention to empirical research grew at the expense of sociological tradition (i.e. particular schools and streams). The trends in article topics exhibit diminishing focus on social structure and stratification, history of Czech and Slovak sociology or general research methodology, on one hand, and growing interest in specialized areas of sociological inquiry, and in particular social transformation and modernization, social deviance and pathology, or environmental problems.

Our comprehensive analysis demonstrates AUC StS as a journal of a relatively stable orientation, in terms of both authors and topics. It reveals some trends that might arguably be ascribed to Czech sociology as a whole, with structure of authors cited clearly shifting from "East" to "West" and an increasing diversity of sources cited. The growing interest in modernization and transformation of Czech society and in empirical research in special areas of social reality can be viewed as another trend that has affected all of Czech sociology over the past quarter century.

Keywords: Acta Universitatis Carolinae Philosophica et Historica – Studia Sociologica; content analysis; citation network analysis; Czech sociology; sociological journals

<http://dx.doi.org/10.13060/1214438X.2017.2.15.393>

Úvod

Ačkoli bylo v komplexním mapování poválečných dějin české a československé sociologie již podniknuto mnohé [souborně Nešpor a kol. 2014; Skovajsa, Balon 2017], bílá místa zůstávají. Cílem našeho článku je obohatit tuto oblast zaměřením na časopis *Acta Universitatis Carolinae Philosophica et Historica – Studia Sociologica*, který vydává Katedra sociologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy od roku 1968. Hlavním důvodem je skutečnost, že zevrubnější analýza tohoto periodika dosud chybí, což je zapříčiněno i jeho poměrně špatnou dostupností (zvláště starších čísel). Domníváme se, že *AUC Philosophica et Historica – Studia Sociologica* jsou ve svém celku významným a neprávem opomíjeným pramenem, který lze po bezmála 50 letech existence již považovat i za dokument vývoje a peripetii české (resp. československé) sociologie, byť jen v jejím užším výseku. V naší studii přiblížíme základní rysy tohoto periodika a zhodnotíme jeho pozici a význam v rámci české sociologie. Využíváme pro tyto účely nejen obvyklých a ověřených postupů obsahové analýzy, ale také metodologicky inovativního uplatnění analýzy citačních sítí. Jedním z podstatných záměrů textu je tedy také posouzení vhodnosti využitých metod pro zodpovídání podobných výzkumných otázek, jež by mohlo posloužit rozvoji dalšího zkoumání.

***AUC Philosophica et Historica – Studia Sociologica* v kontextu**

Časopisecké řady pod hlavičkou *Acta Universitatis Carolinae* (AUC), vydávané Univerzitou Karlovou v Praze, odrážejí pluralitu oborů pěstovaných na jejich jednotlivých fakultách. V řadě *AUC Philosophica et Historica* jsou publikovány převážně monotematické soubory prací ze společenských vědních oborů: historiografie, filozofie, psychologie, pedagogiky, sociologie, etnologie či muzikologie. Jednotlivé obory vydávají v časopisecké řadě *AUC Philosophica et Historica* samostatná čísla, která se víceméně periodicky střídají a odlišeny jsou latinským podtitulem, jako např. *AUC Philosophica et Historica – Studia Sociologica* (dále jen *AUC StS*), která jsou předmětem našeho zájmu v tomto článku.

Vznik *AUC StS* je přímým výsledkem vzepětí české sociologie, k němuž došlo v Československu 60. let 20. století [srov. Voříšek 2012; Nešpor a kol. 2014: 299–358]. Katedra sociologie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze byla založena počátkem akademického roku 1965/1966 [viz Sedláčková, Mlynář 2015]. Jednotlivé sborníky vydávané v řadě *AUC StS* charakterizoval Eduard Urbánek v roce 1988 tak, že „mají obsah členěný jako v odborném časopise. Obsahují studie a stati, zprávy, informace a recenze.“ [Urbánek 1988: 237] Za odborný časopis jsou nicméně *AUC StS* formálně považována až v posledních několika letech. Tato proměna patrně souvisí i se sémantickým posunem významu termínu „sborník“, který plyne ze stávajícího systému hodnocení vědy: preferovány jsou právě časopisecké a monografické publikace.

Do srpna 1968, který zahájil dvacetileté období útisku domácí sociologie, stačilo vyjít pouhé jedno číslo *AUC StS*. Autorsky se na něm podílela většina významných osobností spjatých se vznikem katedry: Eduard Urbánek, Jiřina Šiklová i Jan Sedláček. Ambiciózně působící druhé číslo, vydané kompletně v angličtině a zahrnující také bibliografii dosavadní čes-

ké a slovenské sociologické produkce, je z dnešního pohledu poněkud smutným dokladem zmařených snah o navázání blízkých kontaktů se světovou sociologií. Nikoliv snad z hlediska své kvality, ale spíše oním nadějným vykročením, kterým se zřejmě mělo – v době publikace však už patrně nemohlo – stát. Nasvědčuje tomu i úvodní slovo Miloslava Petruska, datované květnem 1968: „Cíle tohoto čísla jsou tedy skromné: pokud se mu podaří poskytnout čtenáři přehled o způsobech, jimiž určité množství československých sociologů přistupuje k některým aspektům sociální reality, o současném stavu některých sociologických disciplín, a možná i stimulovat jeho zájem o kontakt a diskusi s československými sociology, jeho účel bude zcela naplněn.“ [Petrusek 1969; překlad z angličtiny autoři] Za zmínku stojí, že součástí *AUC StS II* je také přetisk přednášky Petera L. Bergera [1969; česky 2016], kterou na pražské FF UK přednesl v roce 1967. I z jeho slov vyplývá naděje vkládaná v budoucí obnovení a rozvoj vzájemných kontaktů mezi „západní“ a „východní“ sociologií, respektive sociologií marxistickou a nemarxistickou. Ačkoli první tři čísla byla s největší pravděpodobností připravena ještě v období pražského jara, nejpozději od roku 1970 už jsou i na *AUC StS* patrné dopady politických změn, jak ještě uvidíme dále.

Stejně jako sociologické pracoviště na FF UK i samotná publikační řada *AUC StS* přežila léta normalizace², kdy jednotlivé sborníky víceméně pravidelně vycházely („v několikaletých intervalech“, jak uvádí Urbánek [1988: 237]). Před rokem 1989 vydávala toto periodikum přímo Univerzita Karlova, od roku 1990 přechází vydávání pod nakladatelství Karolinum. Jelikož se v tomto článku zaměřujeme na charakteristiku a rozbor *AUC StS* především z hlediska jeho obsahu, nemůžeme se zde bohužel obsírněji věnovat širšímu kontextu vzniku periodika a průběhu jeho vydávání z historického hlediska, třebaže by to jistě bylo přínosné. Rozsah článku by tak ovšem neúnosně narostl a tento úkol zůstává záměrem pro další výzkum. Snaha autorů doplnit tuto sekci alespoň částečně archivními prameny byla prozatím zakončena vyjádřením zaměstnankyně Ústavu dějin UK a archivu UK, že v archivních fondech se žádné dokumenty spjaté se zrodem tohoto periodika nenacházejí [soukromá korespondence, 25. 4. 2016].

Metodologie

Cíl našeho výzkumu spočíval v kvantifikovatelném zmapování základních rysů periodika, jeho tematické, autorské a citační struktury a zasazení těchto výsledků do kontextu dějinného vývoje periodika, potažmo vývoje české sociologie jako takové. S tímto záměrem jsme jako metodu výzkumu zvolili obsahovou analýzu, jejíž vhodnost pro takovéto účely byla již několikrát ověřena dalšími výzkumy [Janák 2011; Janák, Klobucký 2014]. V rámci analýzy citační struktury periodika jsme využili rovněž metodu analýzy citačních sítí, která v souvislosti s obsahovou analýzou odborné tištěné produkce představuje inovativní postup (podrobněji viz dále v tomto oddíle).

Za analytickou jednotku byl považován každý text publikovaný v periodiku (s výjimkou úvodníků) od vzniku časopisu v roce 1968 až do roku 2016. Vzhledem k očekávaným rozdílům ve výsledcích před a po roce 1989 jsou data ve většině případů analyzována s ohledem na srovnání těchto dvou období.

Příprava dat zahrnovala metodu uzavřeného kódování, a to u proměnných třídících texty podle typu textu, tematického

Tabulka 1. Přehled čísel AUC StS vydaných mezi lety 1968 a 2016

Číslo	Datace / rok vyd.	Náklad	Editor/ka	Název
I	1968/1968	700	Neuveden/a	Problémy soudobé sociologie
II	1969/1969	Neuveden	Neuveden/a	Topical problems of Czechoslovak sociology
III	1970/1970	Neuveden	Neuveden/a	Příspěvky k dějinám sociologie
IV	1973/1973	700	Antonín Vaněk	K metodologické problematice soudobé sociologie
V	1975/1975	700	Eva Mošnová	Studie ze sociologie průmyslu a organizace
VI	1977/1977	700	Eva Mošnová	Aktuální problémy socialistického životního způsobu
VII	1983/1986	750	Eduard Urbánek	Aktuální otázky sociologické metodologie
VIII	1984/1986	750	Eduard Urbánek	Bedřich Engels a aktuální problémy marxisticko-leninské sociologie
IX	1992/1992	700	Eduard Urbánek	Studie z dějin sociologie a sociologické teorie
X	1994/1995	700	Eduard Urbánek	Proměny soudobé sociologie
XI	1996/1998	400	Jiří Šubrt	K sociologické reflexi modernizace
XII	1997/2000	400	Jiří Šubrt	Společenské procesy a jejich aktéři
XIII	2001/2003	300	Jiří Šubrt	Aktér, instituce, společnost
XIV	2004/2006	300	Jiří Šubrt	Organizace, rozhodování, řád a změna
XV	2006/2009	300	Jiří Šubrt	Aktéři, systémy, rizika
XVI	2009/2013	200	Miloslav Lapka, Jan Vávra, Jiří Šubrt	Naše společná přítomnost I
XVII	2011/2013	200	Jiří Buriánek	Nerovnosti a rizika
XVIII	2012/2014	Neuveden	Jiří Buriánek	Studies on Criminology
XIX	2013/2014	200	Jan Vávra, Zdenka Sokolíčková, Miloslav Lapka	Naše společná přítomnost II
XX	2014/2015	Neuveden	Dana Hamplová	Zdraví, rizikové chování a životní styl
XXI	2016/2016	Neuveden	Jiří Vinopal	Sociologie na hranicích: Tradiční a rozvíjející se témata v dnešní sociologii

Table 1. Overview of AUC StS issues from 1968 to 2016

Issue	Vol./year of publication	Copies	Editor	Title
I	1968/1968	700	N/A	Problems of Contemporary Sociology
II	1969/1969	N/A	N/A	Topical Problems of Czechoslovak Sociology
III	1970/1970	N/A	N/A	Contributions on History of Sociology
IV	1973/1973	700	Antonín Vaněk	Methodological Issues of Contemporary Sociology
V	1975/1975	700	Eva Mošnová	Studies in Industrial and Organisational Sociology
VI	1977/1977	700	Eva Mošnová	Current Issues of Socialist Lifestyle
VII	1983/1986	750	Eduard Urbánek	Current Issues of Sociological Methodology
VIII	1984/1986	750	Eduard Urbánek	Friedrich Engels and Current Issues of Marxist-Leninist Sociology
IX	1992/1992	700	Eduard Urbánek	Studies in History of Sociology and Sociological Theory
X	1994/1995	700	Eduard Urbánek	Transformations of Contemporary Sociology
XI	1996/1998	400	Jiří Šubrt	Sociological Reflection of Modernization
XII	1997/2000	400	Jiří Šubrt	Social Processes and Their Actors
XIII	2001/2003	300	Jiří Šubrt	Actor, Institutions, Society
XIV	2004/2006	300	Jiří Šubrt	Organisations, Decision Making, Order and Change
XV	2006/2009	300	Jiří Šubrt	Actors, Systems, Risk
XVI	2009/2013	200	Miloslav Lapka, Jan Vávra, Jiří Šubrt	Our Shared Present I
XVII	2011/2013	200	Jiří Buriánek	Inequalities and Risks
XVIII	2012/2014	N/A	Jiří Buriánek	Studies on Criminology
XIX	2013/2014	200	Jan Vávra, Zdenka Sokolíčková, Miloslav Lapka	Our Shared Present II
XX	2014/2015	N/A	Dana Hamplová	Health, Risk Behaviour and Lifestyle
XXI	2016/2016	N/A	Jiří Vinopal	Boundaries of Sociology: Traditional and Developing Topics in Contemporary Sociology

typu a tematického centra. Proměnná *typ textu* zahrnuje kategorie stať, zpráva, recenze a ostatní. Jedná se o třídění textů uplatňované přímo v analyzovaném periodiku, nebylo zde tedy potřeba vytvářet konkrétní definice jednotlivých kategorií. Jinak tomu bylo při určování tematického typu zahrnující kategorie sociální realita, sociologická tradice, sociologická teorie a epistemologie, metodologie empirického výzkumu a jiné. Kódovací klíč s definicemi byl v tomto případě převzat z Janákovy textu [2011], a to na základě shody výzkumníků o vyčerpávajícím a funkčním charakteru navrženého kódovacího klíče. Tematická centra byla kódována dvojím způsobem: v prvním případě byl využit seznam 29 tematických center podle Janáka a Klobuckého [2014], ve druhém případě byl pro účely porovnání kvality kódovacího klíče využit rovněž seznam 24 tematických center převzatých z mezinárodní databáze ProQuest.³ Během kódování tematických typů a center jsme využili postup systematického rychlého pročtení textu popsany v Janákově článku [2011].

Interkodérská reliabilita byla testována pomocí pokročilého koeficientu Scottovo π [Scott 2009: 347–349], jenž je považován za jeden z nejpoužívanějších [Janák, Klobucký 2014; Janák 2011; Kirilenko, Stepchenkova 2016]. Koeficient je koncipován pro potřeby testování nominálních dat a shody dvou kodérů, čímž odpovídá nárokům naší analýzy, navíc byl jako první navržen s ohledem na teorii pravděpodobnosti, v rámci výpočtu tedy zohledňuje rovněž náhodnou shodu kodérů [Riffe, Lacy, Fico 2014]. Scottovo π může nabývat hodnot od 1,0 (absolutní shoda kodérů) do -1,0 (absolutní neshoda kodérů), přičemž čím blíže je výsledek nule, tím větší roli hraje při kódování náhoda než kvalita definic kódovacího klíče [Riffe, Lacy, Fico 2014: 116]. Hodnota Scottova π pro proměnnou *tematický typ* se v případě našeho výzkumu rovná 0,84, což poukazuje na značnou shodu kodérů, resp. na kvalitu definic kódovacího klíče a procesu kódování. V případě tematických center je třeba vymezit kritérium, podle něhož je možné určit, co lze k výpočtu reliability považovat za shodu kodérů a co nikoli – k jednomu textu je totiž možné přiřadit více kódů najednou. V podobných výzkumech tuto skutečnost zohledňují i další autoři [Janák, Klobucký 2014; Janák 2011]. V našem případě byla za shodu kodérů považována alespoň poloviční shoda v přiřazených kódech k jednotce u každého z kodérů.⁴ Za těchto podmínek dosahovala interkodérská reliabilita hodnoty 0,82 pro kódovací klíč převzatý od Janáka a Klobuckého [2014], při použití klíče dle databáze ProQuest pak 0,84, což svědčí o uspokojivé kvalitě obou kódovacích klíčů a procesu kódování jako takového.

Za účelem podrobnější charakteristiky zkoumaného periodika jsme se rozhodli uplatnit také analýzu citované literatury pomocí analýzy citačních sítí. Analýza citačních sítí bývá používána k identifikaci kocitační struktury periodik, vlivu konkrétních autorů či děl na oblast dané vědní disciplíny a v neposlední řadě umožňuje také citační strukturu přehledně vizualizovat [Muñoz-Muñoz, Mirón-Valdivieso 2017]. V našem případě byla použita zejména k určení nejčastěji citovaných autorů v předrevolučním a porevolučním období a vzájemných citací mezi autory přispívajícími do *AUC StS*. Za analytickou jednotku byly zvoleny pouze stati, jelikož ostatní typy článků (recenze, zpráva, ostatní) zpravidla žádné zdroje neuvádějí. Vzhledem k rozsahu článku se citační analýza věnuje pouze vnitřní struktuře periodika zachycující změny

spojené s jeho oborovou orientací, tedy z velké části změny profilace a autorů působících uvnitř katedry sociologie FF UK a jejich historických formací. Jelikož časopis *AUC StS* dosud nepatřil mezi periodika indexovaná v rámci citačních databází a jeho digitalizace proběhla až v rámci našeho projektu, jedná se o vůbec první pohled na strukturu citací v periodiku.⁵ Zároveň však proto nelze určit význam periodika (či konkrétních statí) pro obor, tedy kolik citací a odkud články publikované v *AUC StS* obdržely.⁶

Data byla získána prepisem seznamů literatury u novějších čísel a literatury uvedené v poznámkách pod čarou v případě starších čísel. U každé citace byl zaznamenán autor článku, citovaný autor a rok vydání daného čísla *AUC StS*. Pokud to bylo možné, bylo u většiny citovaných autorů ručně dohledáno jejich celé jméno a národnost. Výsledný datový soubor obsahuje 2637 autorů a 5082 citací. Za citace jsou považovány i autocitace, tedy případy, kdy autor článku cituje vlastní dříve publikovaný text, případně text, jehož je spoluautorem. Jako další sledovaná proměnná byla zvolena národnost autorů či země jejich působení, přičemž autorům, jejichž národnost se nepodařilo určit, byla přiřazena kategorie „NA“, tvořící celkem 9 %. Protože se ve struktuře citovaných autorů objevuje přirozený předěl mezi čísly vydanými před rokem 1989 a po roce 1989, interpretujeme výsledky s ohledem na tyto rozdíly.

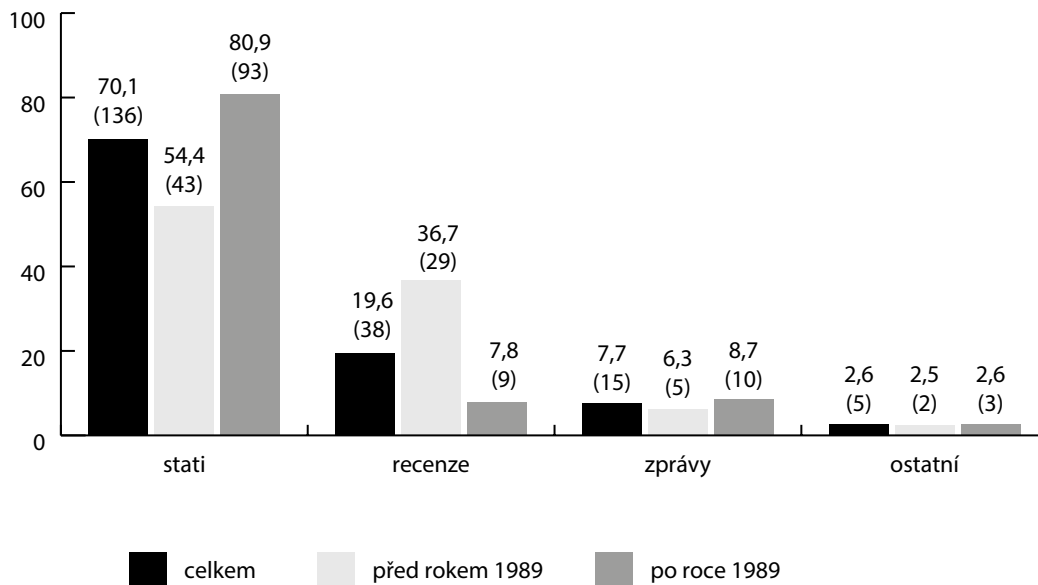
Jelikož jsou některé, zejména pozdější, příspěvky v *AUC StS* kolektivními pracemi více autorů, byly jednotlivým citacím přiřazeny váhy. To znamená, že např. u společného článku autora A s autorem B má každá citace udělená autorem A váhu 0,5 a každá citace udělená autorem B také 0,5, aby v součtu vytvořily jednu citaci v dané kolektivní stati. Tento postup zabraňuje falešnému narůstání počtů citací, kdy by autor citovaný v kolektivní práci čtyř autorů vykazoval čtyři citace, přestože byl ve skutečnosti citován pouze jednou.

Pro účely analýzy byla vytvořena také interaktivní síťová vizualizace citací, dostupná z adresy <https://ksoc.ff.cuni.cz/acta-universitatis-carolinae-studia-sociologica/>. K vytvoření vizualizace i veškerým výpočtům byl použit program Gephi⁷.

Základní popis analyzovaného souboru

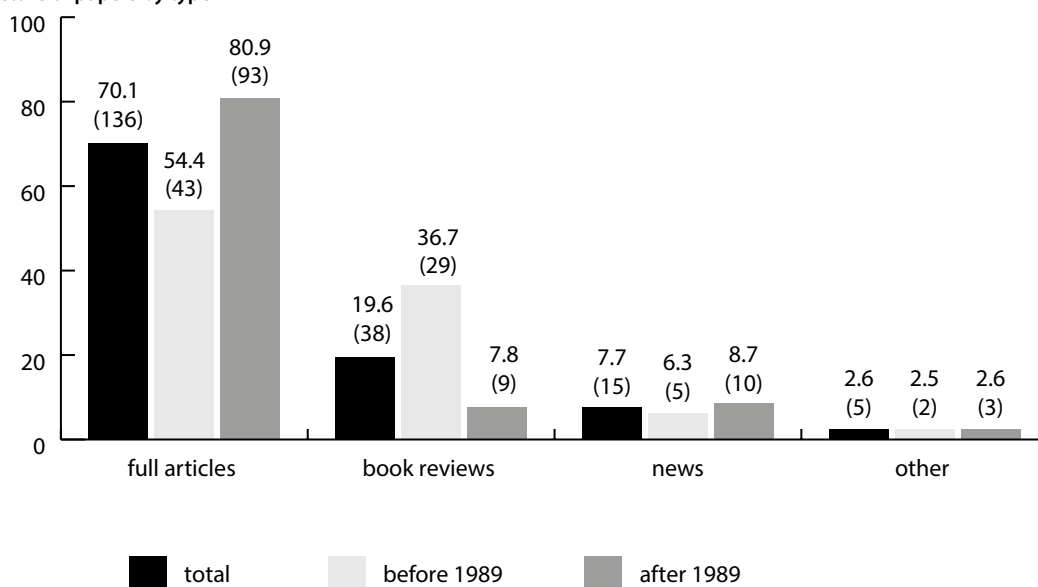
Od vzniku *AUC StS* v roce 1968 vyšlo do roku 2016 zatím celkem 21 čísel, z toho 8 předrevolučních a 13 čísel vydaných po roce 1989. Celkem bylo publikováno 194 různých textů, souhrnně čítajících 4105,5 normostrany (NS)⁸. V číslech předrevolučních je to 79 různých příspěvků s rozsahem 1448,7 NS, po roce 1989 je to 115 příspěvků na 2656,7 NS. Uvedené počty naznačují, že porevoluční čísla jsou objemnější: průměrný rozsah čísel vydaných po roce 1989 je o 23,3 NS větší než u čísel předrevolučních. Je to dáno jednak změnou obsahové struktury periodika, kdy místo recenzí začaly po revoluci obsazovat spíše stati, které jsou ze své podstaty obsáhlejší.⁹ Svůj význam má v tomto případě i tendence k delším seznamům použité literatury, patrná zejména u novějších textů, kterou lze přičítat zejména mnohem snazší dostupnosti odborné literatury, nejen z důvodů historicko-politických, ale také informačně technologických. Historicky neobjemnější je číslo XIII vydané v roce 2003. Jedná se o sborník s názvem *Aktér, instituce, společnost*, který byl vydán k počtě Miloslavu Petruskovi u příležitosti jeho šedesátých pátých narozenin a obsahuje mimo klasické stati, zprávy a recenze navíc tři texty věnované jednomu z nej-

Graf 1. Struktura příspěvků z hlediska typu textu

Poznámka: Podíl z celkového počtu příspěvků uvedený v % (N celkem = 194; N před rokem 1989 = 79; N po roce 1989 = 115); absolutní četnosti jsou uvedeny v závorce.

Graph 1. Structure of papers by type

Note: Percentages of total number of papers (N total = 194; N before 1989 = 79; N after 1989 = 115); absolute frequencies bracketed.

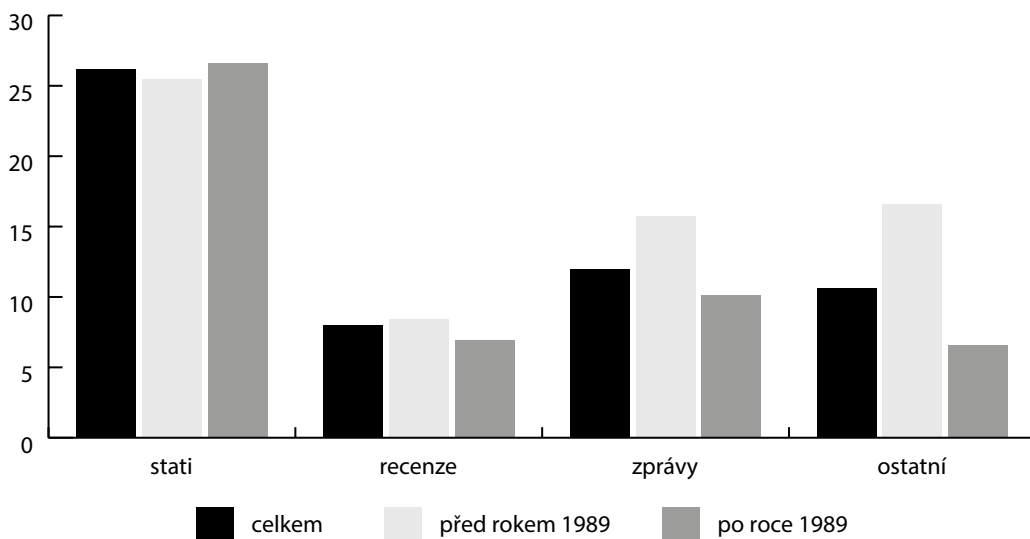
významnějších českých sociologů („Místo Laudatia“, „Proč číst Miloslava Petruska na začátku tisíciletí?“, „Výběrová bibliografie prof. PhDr. Miloslava Petruska, CSc.“).

Časový odstup mezi vydáním jednotlivých čísel se ve většině případů pohyboval mezi 1-3 lety. Na hranici předrevolučního a porevolučního období lze zaznamenat delší časovou prodlevu mezi číslem VIII z roku 1986 a číslem IX z roku 1992. Částečnou odpověď na otázku po příčině delší prodlevy mezi uvedenými čísly poskytuje Urbánek v úvodníku prvního porevolučního čísla: „Katedra sociologie a všichni její pracovníci prošli na podzim roku 1990 konkursem, který znamenal odchod některých členů z katedry a příchod čtyř nových učitelů střední a mladší generace. Sborník, který nyní katedra ve změněném složení připravila, je prvním společným autorským vystoupením v podmínkách teoretického a metodologického

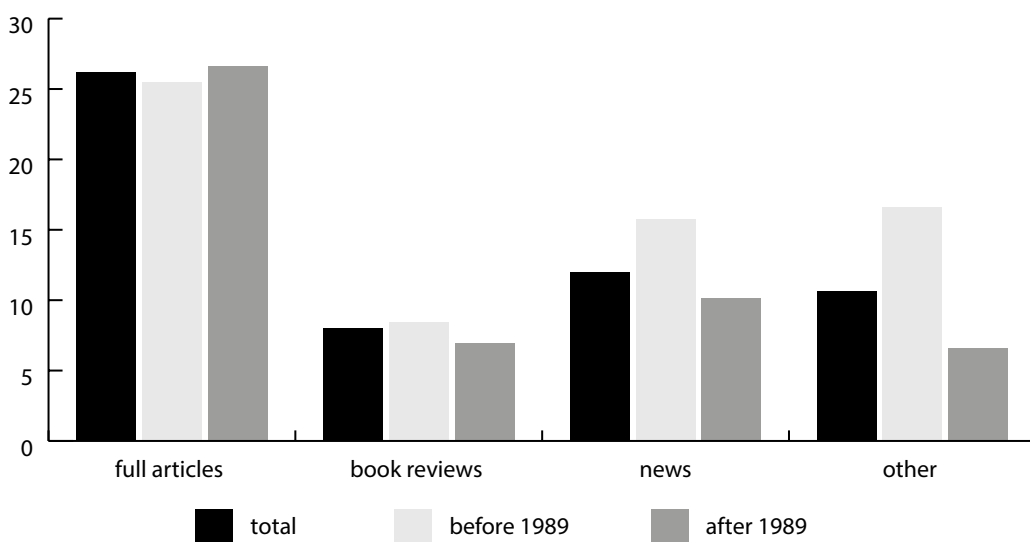
pluralismu a kontaktu se světovou sociologií.“ [Urbánek 1992: 7] Větší odstup mezi zmíněnými čísly tak pravděpodobně spočívá v podstatě porevoluční transformace spojené s potřebou určité reorganizace katedry, ačkoliv je toto vysvětlení pochopitelně jen jedním z možných.

Vývoj *AUC StS* přehledně zachycuje tabulka 1, která obsahuje shrnutí základních informací o jednotlivých číslech. Jak jsme již uvedli, je pravděpodobné, že příprava prvních tří čísel byla nesena duchem pražského jara, ačkoliv do srpna 1968 vyšlo pouze jedno číslo. Změnu spojenou s nástupem normalizace symbolicky odráží postava Antonína Vaňka – jedné z předních figur normalizace české sociologie – jako editora čísla IV, které vyšlo (se zřetelným odstupem) až v roce 1973. Následující dvě čísla v letech 1975 a 1977 k vydání připravila Eva Mošnová, jejímž odborným zaměřením jinak byla marxi-

Graf 2. Struktura příspěvků z hlediska typu textu podle průměrné délky v normostranách

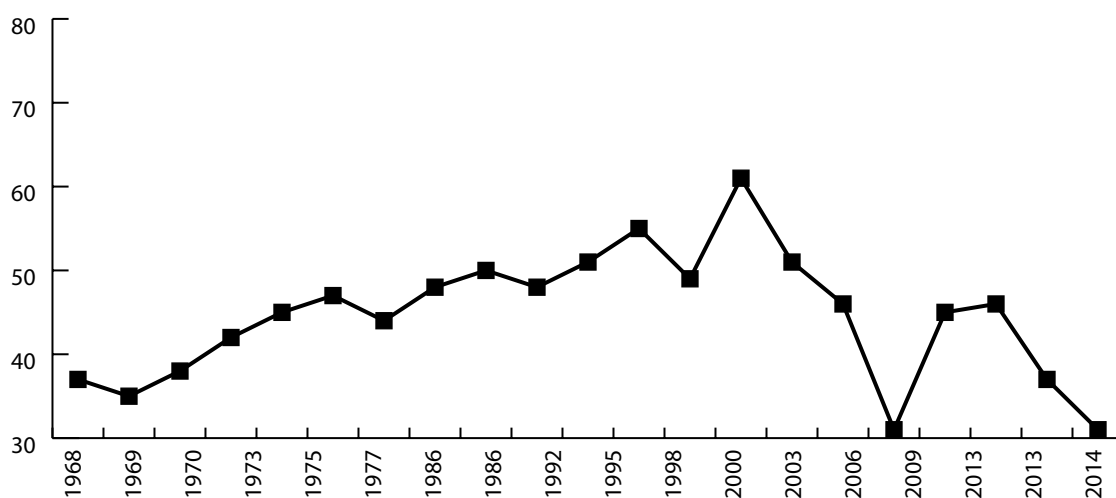

Graph 2. Structure of papers by type (average length in standard pages)

Graf 3. Věková struktura příspěvů

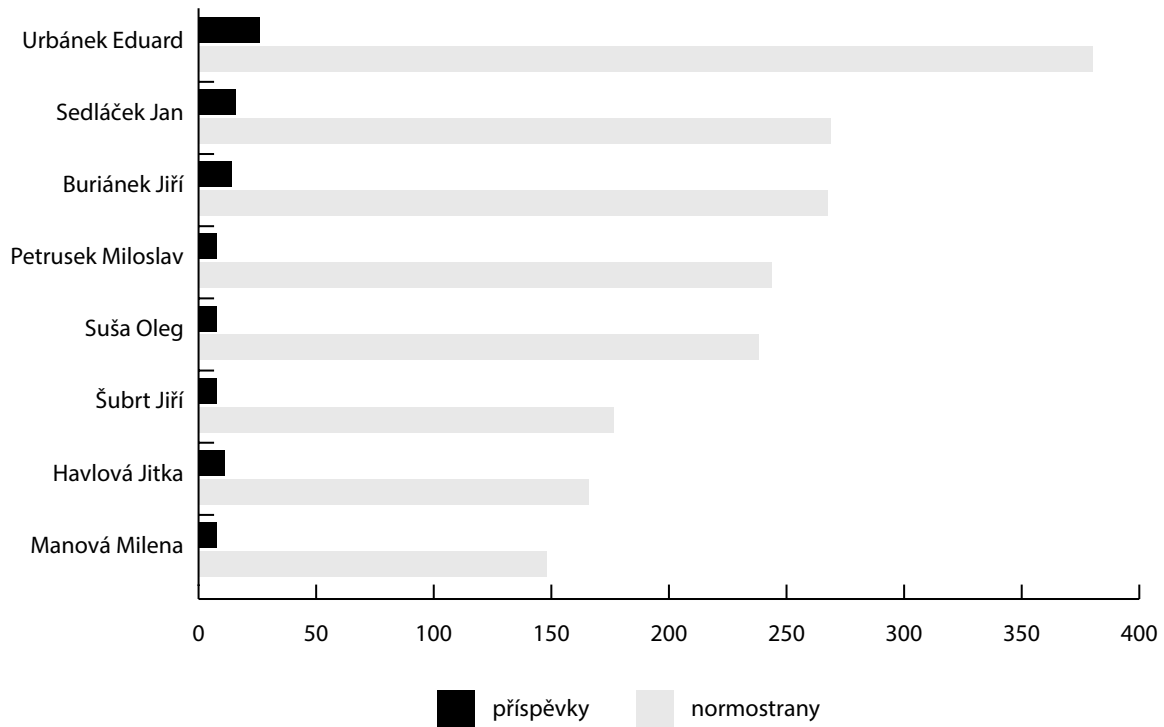
Graph 3. Age structure of authors

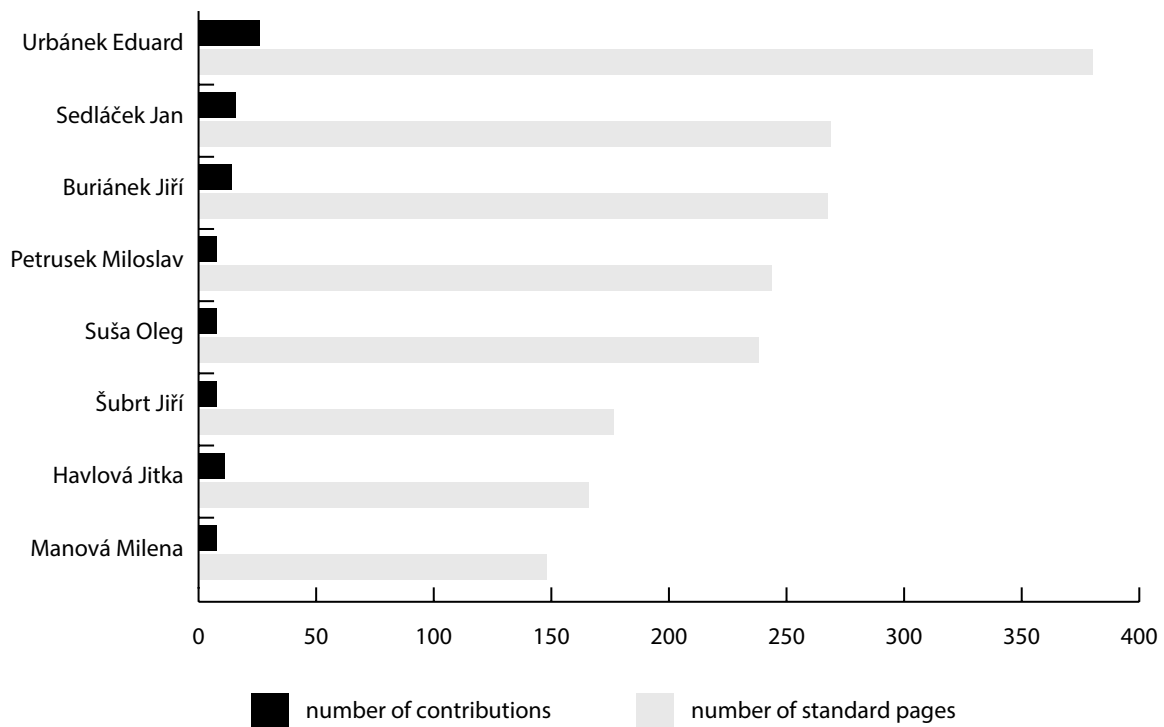
Poznámka: Průměrný věk autorů v době vydání jejich příspěvku v rámci jednotlivých čísel periodika.

Note: Average age of contributors at time of publication, by issue.

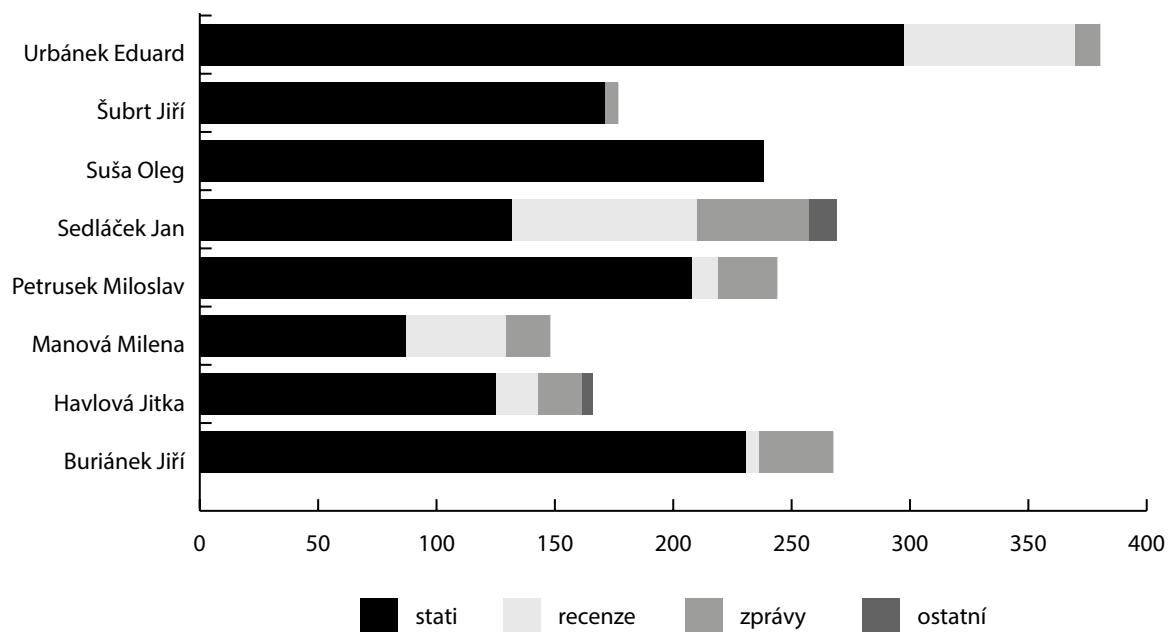
Graf 4. Nejproduktivnější autoři (počet příspěvků a normostran)

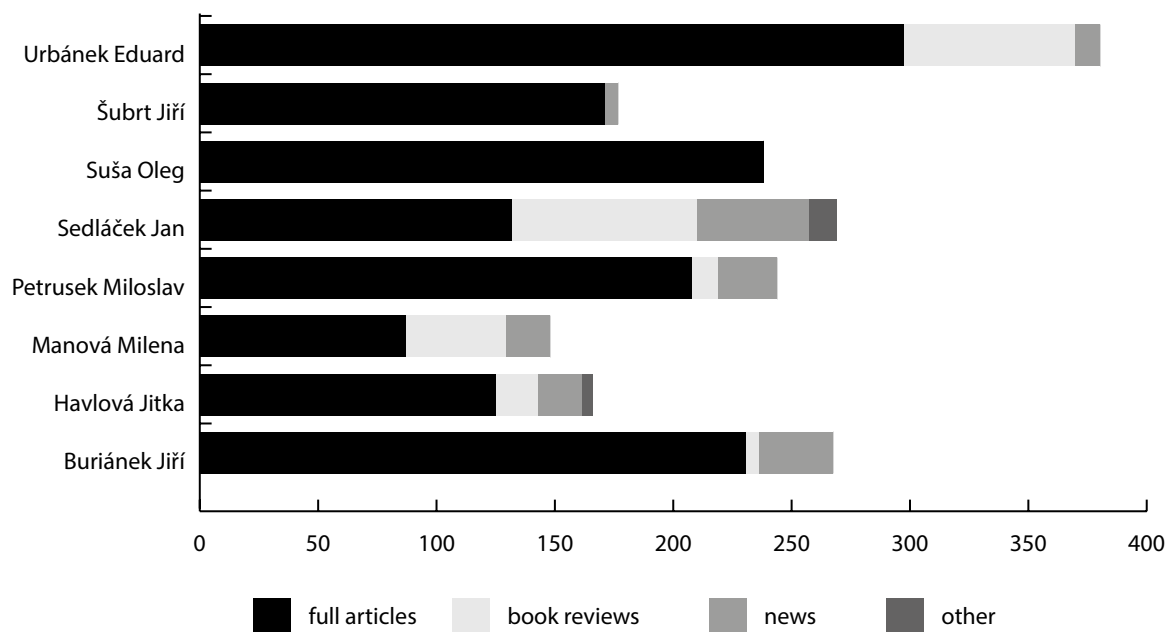
Graph 4. Most productive authors (number of contributions and standard pages)

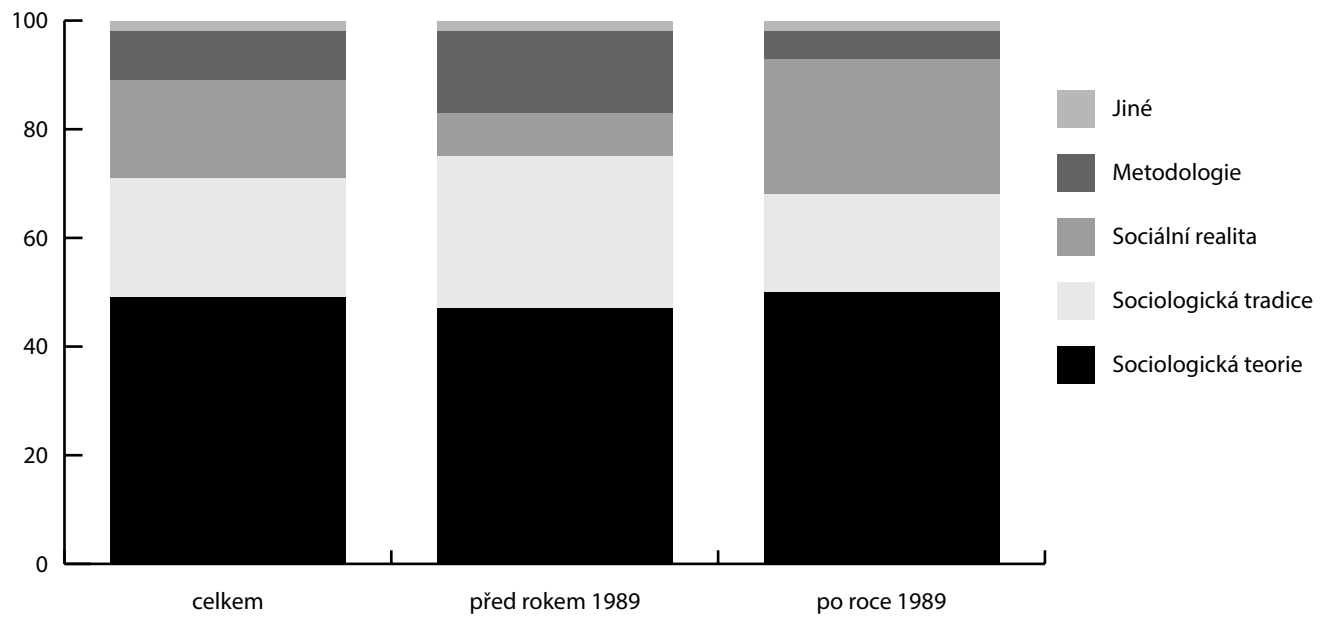
Graf 5. Typy textů u nejproduktivnějších autorů (v normostranách)

Graph 5. Most productive authors by type of paper (in standard pages)

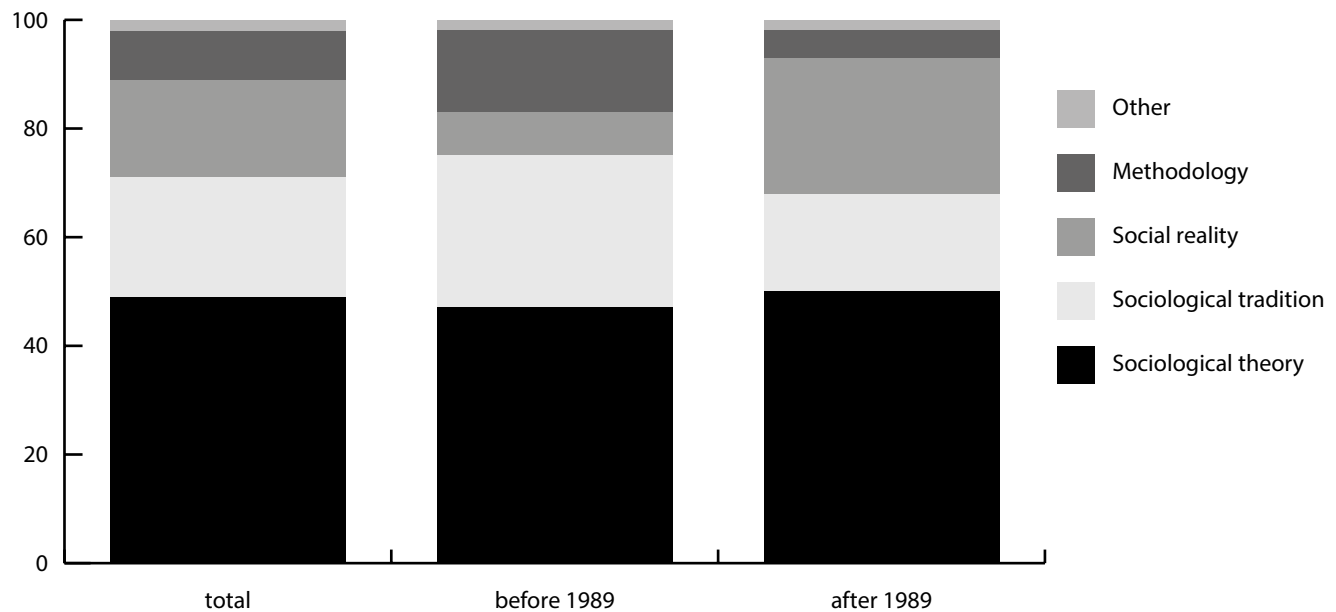

Graf 6. Tematická struktura periodika dle tematických typů

Poznámka: Podíl z celkového počtu statí a recenzí uvedený v % (N celkem = 174; N před rokem 1989 = 72; N po roce 1989 = 102).

Graph 6. Journal's structure of topics types

Note: Percentages of total number of full articles (N total = 174; N before 1989 = 72; N after 1989 = 102).

Tabulka 2. Tematická struktura periodika dle tematických center (Janák a Klobucký)

	celkem (%)	před rokem 1989 (%)	po roce 1989 (%)
Sociologická teorie	46	47	45
Světová sociologická tradice a současnost	33	38	30
Transformace, modernizace	32	21	40
Sociologie práce, nezaměstnanost	26	32	22
Sociální struktura, stratifikace, mobilita	25	33	<i>19</i>
Ekonomika	23	24	23
Metodologie empirického výzkumu	21	28	<i>16</i>
Kultura	20	11	25
Jiné	20	31	<i>12</i>
Sociologie politiky	18	13	23
Sociální patologie, sociální problémy	16	4	24
Prostorová sociologie	14	4	22
Životní prostředí	14	6	21
Státy, regiony, EU	10	1	16
Občanství, demokracie	10	1	16
Národ, etnicita, identita	9	7	11
Věkové skupiny (mládež, stáří, ageing)	9	7	10
Historie české a slovenské sociologie	7	13	3
Média	6	0	11
Zdraví a medicína	6	3	9
Vzdělávání	6	4	7
Rodina	5	4	6
Sociální politika	5	4	6
Gender, rodové studie	3	1	5
Bydlení	3	3	4
Demografie	3	4	3
Ozbrojené síly, bezpečnost	3	0	6
Náboženství	2	1	2
Migrace	1	1	1

Poznámka: Podíl z celkového počtu statí a recenzí uvedený v % (N celkem = 174; N před rokem 1989 = 72; N po roce 1989 = 102). Výrazný nárůst poměrného zastoupení určitého tematického centra je zvýrazněn tučným písmem, pokles kurzívou. Hranice zvýraznění byla stanovena deduktivně autory tohoto článku na rozdílech větších než 9 procentních bodů.

Table 2. Journal's structure of topics by Janák & Klobucký's subjects

	total (%)	before 1989 (%)	after 1989 (%)
Sociological theory	46	47	45
Tradition and current state of international sociology	33	38	30
Transformation, modernization	32	21	40
Sociology of work, unemployment	26	32	22
Social structure, stratification, mobility	25	33	<i>19</i>
Economy	23	24	23
Empirical research methodology	21	28	<i>16</i>
Culture	20	11	25
Other	20	31	<i>12</i>
Political sociology	18	13	23
Social pathology, social problems	16	4	24
Spatial sociology	14	4	22
Environment	14	6	21
Countries, regions, EU	10	1	16
Citizenship, democracy	10	1	16
Nation, ethnicity, identity	9	7	11
Age groups (youth, old age, ageing)	9	7	10
History of Czech and Slovak sociology	7	13	3
Media	6	0	11
Health and medicine	6	3	9
Education	6	4	7
Family	5	4	6
Social policy	5	4	6
Gender, gender studies	3	1	5
Housing	3	3	4
Demography	3	4	3
Military, security	3	0	6
Religion	2	1	2
Migration	1	1	1

Note: Percentages of total number of full articles and book reviews (N total = 174; N before 1989 = 72; N after 1989 = 102). Substantial growth of proportional representation of a topic is marked in bold, substantial decline is marked in italics. Threshold for substantial change was set by the authors deductively as differences of nine percentage points or more.

Tabulka 3. Tematická struktura periodika dle tematických center (ProQuest)

	celkem (%)	před rokem 1989 (%)	po roce 1989 (%)
Dějiny a teorie sociologie	55	63	<i>50</i>
Kultura a sociální struktura	39	39	38
Sociální změna	30	21	37
Ekonomický vývoj	22	19	24
Sociální psychologie a interakce ve skupinách	22	29	<i>17</i>
Masové jevy a politická interakce	21	8	30
Metodologie a výzkumné technologie	21	28	<i>17</i>
Jiné	20	17	23
Environmentální interakce	17	7	24
Studium násilí a moci	17	6	25
Politika, plánování, prognostika a spekulace	14	15	14
Sociální diferenciac	14	19	<i>11</i>
Management a komplexní organizace	13	11	14
Zdraví, medicína a právo	10	4	15
Náboženství a věda	9	11	7
Radikální sociologie	8	18	<i>1</i>
Demografie a biologie člověka	7	11	5
Sociologie umění, obchodu a vzdělávání	7	6	9
Rodina a sociální zabezpečení	7	6	8
Sociální politika	6	3	8
Sociologie města a venkova	5	3	7
Genderová studia, feminismus, ženství	4	3	5
Zneužívání návykových látek a závislosti	2	1	3
Evaluační výzkum	1	0	1

Poznámka: Podíl z celkového počtu statí a recenzí uvedený v % (N celkem = 174; N před rokem 1989 = 72; N po roce 1989 = 102). Výrazný nárůst poměrného zastoupení určitého tematického centra je zvýrazněn tučným písmem, pokles kurzívou. Hranice zvýraznění byla stanovena deduktivně autory tohoto článku na rozdílech větších než 9 procentních bodů.

Table 3. Journal's structure of topics by ProQuest subjects

	total (%)	before 1989 (%)	after 1989 (%)
History and theory of sociology	55	63	<i>50</i>
Culture and social structure	39	39	38
Social development	30	21	37
Economic development	22	19	24
Social psychology and group interaction	22	29	<i>17</i>
Mass phenomena and political interactions	21	8	30
Methodology and research technology	21	28	<i>17</i>
Other	20	17	23
Environmental interactions	17	7	24
Studies in violence and power	17	6	25
Policy, planning, forecast and speculation	14	15	14
Social differentiation	14	19	<i>11</i>
Management and complex organizations	13	11	14
Health and medicine and law	10	4	15
Religion and science	9	11	7
Radical sociology	8	18	<i>1</i>
Demography and human biology	7	11	5
Sociology of the arts, business, education	7	6	9
Family and social welfare	7	6	8
Welfare services	6	3	8
Rural and urban sociology	5	3	7
Women's studies	4	3	5
Substance abuse and addiction	2	1	3
Evaluation research	1	0	1

Note: Percentages of total number of full articles and book reviews (N total = 174; N before 1989 = 72; N after 1989 = 102). Substantial growth of proportional representation of a topic is marked in bold, substantial decline is marked in italics. Threshold for substantial change was set by the authors deductively as differences of nine percentage points or more.

stická politická ekonomie a později se stala proděkankou FF UK pro ideologickou činnost (1986–1988). Teprve počátkem 80. let¹⁰ se editorských úkolů zhostil Eduard Urbánek, jehož jméno tak propojuje poslední dvě čísla předrevoluční (VII, VIII) s prvními dvěma čísly porevolučními (IX, X). Po úmrtí E. Urbánka v roce 1998 následuje více než desetileté období, kdy *AUC StS* vychází v editorské péči Jiřího Šubrta (čísla XI až XV, resp. i XVI). Počínaje XVI. číslem z roku 2013 se pak editorství jednotlivých čísel stává spíše *ad hoc* záležitostí, kterou obstarávají jak pracovníci katedry sociologie pražské FF UK (Jiří Buriánek, Jiří Vinopal, Dana Hamplová), tak i zástupci jiných akademických pracovišť (Miloslav Lapka, Jan Vávra, Zdenka Sokoličková). Za touto dělbou práce stála pravděpodobně i potřeba vyrovnat časový skluz ve vydávání; strategie se zdá být úspěšnou a během posledních čtyř let (2013–2016) vyšlo dokonce šest čísel *AUC StS*.

Struktura příspěvků z hlediska typu textu

Ve sledovaném periodiku se nejčastěji objevují tři typy textů: stati, zprávy a recenze, v jiném případě jsme text zařadili do kategorie ostatní, což nastalo pouze v pěti případech za celé analyzované období.¹¹ Z hlediska typu textu převládají v periodiku jednoznačně stati (70,1 %), pětinu všech příspěvků představují recenze, necelou desetinu pak zprávy (viz graf 1)¹². Významný rozdíl mezi před- a porevolučním obdobím je zaznamatelný v poměrném zastoupení statí a recenzí. Před rokem 1989 bylo publikováno výrazně větší množství recenzí než po revoluci, statí po roce 1989 naopak výrazně přibylo. Změnu obsahové struktury periodika po roce 1989 směrem k publikaci statí na úkor recenzních příspěvků dokresluje průměrná délka typu textů v normostranách (graf 2). Stati se po roce 1989 v průměru o 1,1 NS prodloužily, recenze jsou naopak o 1,5 NS kratší. Zpráv po revoluci sice přibylo, nicméně jejich průměrná délka se výrazně zkrátila, a to o 5,6 NS. V posledních číslech *AUC StS* již zprávy a recenze chybějí docela. Postupný pokles počtu recenzí v jednotlivých číslech časopisu je možno považovat za odraz proměněné doby. V době před rokem 1989 sloužily recenze v časopisech jako užitečný nástroj informování o sociologických trendech v zahraničí. Funkce spojené s informováním o dění v mezinárodní sociologické obci pak během posledních 20 let převzaly jiné komunikační kanály, zejména pak internetové stránky. Určitou souvislost je zároveň možno předpokládat i s proměnami v hodnocení vědy, jelikož ve stávajícím systému jsou recenze jen málo oceňovány, a autoři tak nejsou k jejich psaní nijak zvlášť motivováni.

Autorská struktura periodika

V rámci 21 doposud vydaných čísel časopisu lze nalézt texty od 86 různých autorů.¹³ V naprosté většině případů se jedná o české autory, za celé sledované období přispěli do časopisu pouze 3 autoři původem ze Slovenska a jen 7 příspěvků má zahraničního autora či spoluautora mimo Slovensko. Periodikum je tak téměř zcela českou produkcí, což je dáno zejména jeho úzkou vazbou na konkrétní akademické pracoviště, jak jsme vyložili výše. *AUC StS* jsou v jistém smyslu „hláskou troubou“ katedry sociologie FF UK se všemi jejími charakteristikami. Rovněž příspěvky zahraničních autorů jsou přítomny

víceméně jen v případech, kdy tyto vědci hostovali na FF UK. Svou roli zde hrají i historické okolnosti vynuceného uzavření vnějším vlivům a v neposlední řadě i určitá „neviditelnost“ periodika, v důsledku čehož příliš nepřispívají autoři mimo FF UK, protože s existencí časopisu zkrátka nejsou obeznámeni.

Z genderového hlediska se autorská struktura periodika jeví na první pohled jako vyvážená, ze všech 86 různých autorů je 41 přispívajících žen. Pokud však zohledníme množství publikovaných textů (někteří autoři přispívali opakovaně), dostaneme trochu odlišný výsledek, ze 194 textů jich 130 bylo napsáno muži, pouze třetina tak připadá na ženy. Po roce 1989 je situace z hlediska počtu publikovaných textů vyrovnanější (36 % textů v tomto období publikovaly ženy, před rokem 1989 to bylo 29 %). Poměrný nárůst počtu příspěvků publikovaných ženami po roce 1989 lze přičíst zejména několika posledním číslům z let 2013–2016.

Sledována byla rovněž věková struktura přispívajících autorů, přičemž zaznamenán byl věk autorů v době vydání jejich příspěvku. Z grafu 3 je patrné, že průměrný věk přispívajících autorů v jednotlivých číslech periodika do roku 2006 kontinuálně rostl, což je dáno relativně stabilním okruhem několika vysoce produktivních autorů, přispívajících do periodika pravidelně od jeho prvních čísel. Nástup nové generace socioložek a sociologů a rovněž skutečnost, že se periodikum v posledních pěti letech stalo oblíbenou publikační platformou doktorských studentů, dohromady vedly k výraznému snížení průměrné věkové struktury přispívajících autorů.

Graf 4 zachycuje produktivitu autorů *AUC StS* za celé období existence periodika. Nejproduktivnějším je s 26 příspěvky na 380,2 NS bezkonkurenčně Eduard Urbánek, jenž byl vůdčí osobností Katedry sociologie FF UK od samého vzniku, na rozdíl od většiny dalších zakládajících osobností nebyl nucen po roce 1968 omezit své akademické působení, aktivní byl až do poloviny 90. let (tj. prakticky celých 30 let; zemřel roku 1998).

Graf 5 poskytuje detailnější rozbor konkrétního zaměření nejproduktivnějších autorů z hlediska typu textů, kterým se věnovali. Z grafu je patrné, že zejména v případě Urbánka, Sedláčka a Manové představují významnou část jejich produkce kromě statí i recenze. Urbánek a Manová publikovali většinu svých příspěvků v období předrevolučním, kdy byl v periodiku věnován recenzím daleko větší prostor, jak jsme uvedli výše. Jinak je tomu v případě Sedláčka, který se recenzím jako jeden z mála věnoval významnou měrou i po revoluci. Na poli recenzí a zpráv je tak co do rozsahu příspěvků autorem nejproduktivnějším. Co se týče statí, zde si Eduard Urbánek udržel své prvenství. Druhá příčka pak náleží Olegu Sušovi, v těsném závěsu o necelých 8 NS méně popsal ve statích Jiří Buriánek.

Tematická struktura periodika

Tematickou strukturu periodika jsme analyzovali dvěma způsoby. Ke každé z publikovaných statí a recenzí¹⁴ byl přiřazen jeden tematický typ a rovněž byl každý takový text zařazen do jednoho či více tematických center. Graf 6¹⁵ znázorňuje rozdělení textů do pěti obecnějších tematických typů (sociální realita, sociologická tradice, sociologická teorie a epistemologie, metodologie empirického výzkumu a jiné). Z výsledků je patrné, že takřka polovina všech analyzovaných textů spadá

do kategorie „sociologická teorie“, zahrnující především různé teoretické koncepty a přehledové studie. Zásadní postavení tohoto tematického typu v periodiku je do určité míry odrazem orientace katedry na stěžejní význam studia sociologické teorie: „Katedra sociologie na filozofické fakultě UK věnovala vždy ve své pedagogické a vědecké práci značnou pozornost dějinám sociologie a sociologické teorii. Tato orientace byla zahrnuta již v koncepci výuky a vědecké práce katedry při jejím založení v polovině šedesátých let.“ [Urbánek 1992: 7] Svě výsadní postavení v periodiku si sociologická teorie udržela i v porevolučním období, na rozdíl od jiných tematických typů je zastoupení této kategorie v celém sledovaném období konstantní.

Pojem „sociologická teorie“ je pochopitelně velmi široký a za pozornost zde stojí i to, o jaké sociologické teorie se vlastně v případě *AUC StS* jednalo. Odpověď na tuto otázku do určité míry poskytuje i metoda citační analýzy, jejíž výsledky jsou shrnuty v poslední části tohoto článku. Podrobnější pohled na zaměření jednotlivých textů v kategorii „sociologická teorie“ naznačuje, že zájem autorů publikujících v *AUC StS* se orientoval k přehledovým studiím o konceptech z obecné sociologie (sociální prestiž, role, identita, kultura) či o specifických oblastech sociologického zkoumání (historismus, nacionalismus, environmentální krize, modernizace, globalizace, sociální hnutí); z konkrétních sociologických teorií se častěji objevuje Luhmannova systémová teorie či Giddensova teorie strukturace. Je však nutno poznamenat, že ačkoliv relativní hodnoty skutečně ukazují na dominanci teoreticky, konceptuálně či přehledově orientovaných textů, absolutní hodnoty jsou ve srovnání s jinými periodiky výrazně nižší (viz i následující oddíl), což je zapříčiněno zejména nízkou frekvencí vydávání *AUC StS*.

V objemu textů věnovaných sociologickým teoriím není kolem roku 1989 patrný žádný kvantitativní přelom. Jinak je tomu v případě kategorie „sociologická tradice“, do které byly řazeny převážně texty pojednávající o samostatných směrech, školách či autorech. Zastoupení této kategorie po roce 1989 výrazně ustoupilo (z 28 % před rokem 1989 na 18 % po roce 1989), a to ve prospěch textů věnujících se „sociální realitě“, zahrnujících empirické výsledky, jejichž podíl v periodiku se více než ztrojnásobil. Výrazný nárůst textů věnujících se „sociální realitě“ lze do značné míry přičítat informačně technologickému rozvoji, v tomto případě souvisejícímu zejména se snazší dostupností nejrůznějších empirických dat, ať už se jedná o proces výzkumu jako takový, či o možnost využití celé řady robustních datových zdrojů z veřejně přístupných mezinárodních či lokálních databází. Textů věnujících se čistě metodologii výrazně ubylo.

Zevrubnější pohled na tematickou strukturu periodika nabízí tabulka 2, porovnávací zastoupení textů v tematických centrech. Celkově nejfrekventovanějším tématem je *sociologická teorie*, pod kterou bylo možné zařadit téměř polovinu všech analyzovaných textů (46 %). Jedná se o nejobecnější kategorii, mnoho textů zařazených pod toto tematické centrum tak zároveň spadá i do dalších užších kategorií. Ve třetině všech článků či recenzí z *AUC StS* se čtenář dozví o *světové sociologické tradici a současnosti* či *transformaci a modernizaci*. Ve čtvrtině textů narazí na *téma sociologie práce a nezaměstnanosti* či témata související se *sociální strukturou, stratifikací a mobilitou*. Častým tématem příspěvků v *AUC StS* je také *ekonomika* (23

%), *metodologie empirického výzkumu* (21 %) a *kultura* (20 %). Naopak nejméně zastoupenými tématy jsou *migrace a náboženství*. V období před rokem 1989 by bylo možno tuto skutečnost alespoň zčásti přičíst politickým okolnostem, nicméně ani v období porevolučním nebyla uvedená témata v periodiku nijak významně zastoupena.

Obecně lze po roce 1989 zaznamenat nárůst textů věnujících se nejrůznějším dílčím tématům, jakými jsou *sociální patologie a sociální problémy, prostorová sociologie, životní prostředí, kultura, státy, regiony, EU, občanství a demokracie* či *média*. S menšími rozdíly se však tento trend týká i naprosté většiny ostatních specifitějších témat. Nejvýrazněji narostl podíl textů věnujících se tématu *transformace a modernizace* a tématu *sociální patologie a sociální problémy*. Nárůst zájmu o témata *transformace a modernizace* je nasnadě vzhledem k historickému vývoji; v případě témat *sociální patologie a sociální problémy* je možné usuzovat na vliv tematického zaměření jedné ze stěžejních postav Katedry sociologie FF UK, Jiřího Buriánka, jenž od roku 1991 do roku 2013 působil jako její vedoucí.

Nejvýrazněji poklesl zájem o témata *sociální struktury, stratifikace, mobility*, což lze přičítat poklesu textů věnujících se marxisticky orientované sociologii, která byla s těmito tématy mnohdy úzce spojena. Po revoluci nalezneme v periodiku také méně textů věnujících se *metodologii empirického výzkumu, sociologii práce a nezaměstnanosti* či *historii české a slovenské sociologie*. Obecně tak lze zaznamenat určitý posun od dobově „neproblematických“ témat spíše k aktuálním sociologickým teoriím i empirickým výzkumům.

Kódovací klíč k tematickým centrům byl vytvořen na základě seznamu 29 tematických center prezentovaných v textu Janáka a Klobuckého [2014], kde se autoři prostřednictvím obsahové analýzy zaměřili na *Sociologický časopis a Sociologii*. Seznam byl zmíněnými autory vytvořen induktivně na základě otevřeně okódovaných textů uvedených periodik v první fázi jejich analýzy [Janák, Klobucký 2014], a je tedy určitým způsobem „šitý na míru“ analyzovaným periodikům. Ačkoli se nám jevil seznam od Janáka a Klobuckého [2014] pro české prostředí jako dostatečně vyčerpávající, nemohli jsme jednoduše přehlédnout skutečnost, že do určité míry odráží tematickou strukturu *Sociologického časopisu* a *Sociologie*. Se záměrem zhodnotit míru reprezentativity seznamu témat od Janáka a Klobuckého jsme kódovací klíč podrobili srovnání s alternativním aspirantem na vyčerpávající seznam sociologicky relevantních témat. Vhodným kandidátem ke komparaci se ukázal seznam 24 tematických kategorií převzatý z mezinárodní databáze ProQuest¹⁶.

Při prvním pohledu na tematická centra dle databáze ProQuest (tabulka 3) je zřejmé, že se tematické kategorie obou klíčů do značné míry překrývají. Pro většinu z kategorií klíče dle Janáka a Klobuckého lze tak nalézt odpovídající ekvivalent v klíči převzatém z databáze ProQuest. V takovém případě vede interpretace výsledků dle klíče navrženého na základě databáze ProQuest k podobným závěrům jako v případě klíče dle Janáka a Klobuckého a nebude jí zde věnována větší pozornost. Alternativní klíč však zahrnuje i kategorie, které nemají v rámci klíče Janáka a Klobuckého svoji obdobu, a mohly by tak představovat zdroj jeho doplnění. Zvláště významnou a v klíči Janáka a Klobuckého opomenutou kategorií se jeví *sociální psychologie a interakce ve skupinách*. Na základě kódo-

vaciho klíče dle ProQuest představuje tato kategorie dokonce čtvrté nejčastější téma v analyzovaném periodiku (společně s tématem *ekonomický vývoj*), po revoluci se jeho zastoupení v časopise významně snižuje, nicméně stále je zahrnuto téměř v pětině všech analyzovaných textů. Nezanedbatelně zastoupenými a v předchozím klíči nereflexovanými tématy jsou rovněž *studium násilí a moci* a *management a komplexní organizace*. Navíc je zde rovněž k nalezení téma *radikální sociologie*, u kterého je po revoluci nepřekvapivě zaznamenatelný nejvýraznější pokles z 18 % na pouhé 1 %. Konečně je to téma *evaluační výzkum*, které se však v periodiku za celé sledované období vyskytlo pouze jednou.

Jedním ze způsobů komparace kvality dvou kódovacích klíčů může být porovnání hodnoty jejich interkodérské reliability, tedy porovnání kvality definic kódovacích klíčů a s tím související úrovně procesu kódování.¹⁷ Za použití pokročilého koeficientu Scottovo π se o něco lepšímu výsledku těší kódovací klíč převzatý z databáze ProQuest (0,84; pro kódovací klíč Janáka a Klobuckého dosahuje reliability hodnoty 0,82). Rozdíl však není zvláště výrazný, a lze tedy konstatovat, že výsledek interkodérské reliability není v tomto případě zásadním indikátorem rozdílné kvality porovnávaných klíčů.

Méně sofistikovaným, nicméně rovněž relevantním ukazatelem kvality kódovacího klíče může být zhodnocení poměrného zastoupení kategorie *jiné*. Vyšší frekvence užití této kategorie může poukazovat na nedostatečně vyčerpávající charakter navržených kategorií. I v tomto případě jsou porovnávané klíče srovnatelné, poměrné zastoupení kategorie *jiné* je u obou klíčů totožné (20 %).¹⁸

Lze shrnout, že obsahová i kvalitativní stránka obou kódovacích klíčů je do značné míry srovnatelná. Za předpokladu, že jsme považovali klíč dle databáze ProQuest za určitý vzor vyčerpávajícího seznamu sociologických témat, lze rovněž klíč Janáka a Klobuckého považovat za dostatečně reprezentativní, jejich syntéza by však mohla přispět ke zkvalitnění takového typu kódovacího klíče. Rovněž je třeba zdůraznit, že oba klíče byly porovnávané na základě dat z obsahové analýzy *AUC StS*, posouzení vyčerpávajícího charakteru vybraných klíčů je tak opět do značné míry omezeno na úroveň potřeb konkrétního periodika.

Srovnání s dalšími sociologickými periodiky

Jak už jsme uvedli, metodika obsahové analýzy použita v naší studii čerpá do značné míry z metodiky Janáka a Klobuckého [2011, 2014] uplatněné při analýze *Sociologického časopisu* (dále *SČ*) a slovenské *Sociologie*. Přímou se tak nabízí možnost výsledky studií porovnat a poukázat na určitá specifika *AUC StS* ve vztahu k *SČ* a *Sociologii*. Všechny údaje za *SČ* a *Sociologii* použité za účelem srovnání s *AUC StS* vycházejí právě ze studie Janáka a Klobuckého [2014]. *SČ* a *Sociologie* jsou v uvedené studii analyzovány v rámci „polistopadového“ období (od roku 1990 až 2013), při srovnání jsou tak za *AUC StS* rovněž uvažovány výsledky týkající se období po roce 1989. S ohledem na omezený rozsah článku jde pouze o srovnání rámcové a nebude nijak graficky demonstrováno.

Evidentní rozdíl spočívá v samotném postavení periodik na poli sociologické časopisecké produkce. *Sociologický časopis* je po celou dobu své existence v České republice hlavním oborovým periodikem, stejné postavení má *Sociologie* na Slovensku.

Uvedený fakt se pak odráží v periodicitě porovnávaných časopisů. Zatímco *SČ* a *Sociologie* jsou dvouměsíčníky, *AUC StS* vychází zhruba jednou za 1–3 roky, což za sledované období znamená publikaci 115 různých typů textů na 2657 NS. Uvedený objem textů je výrazně nižší než v případě *SČ* (2450 různých textů na 45 358 NS) či *Sociologie* (1834 různých textů na 21 728 NS). Následující komparace časopisů tak může stavět pouze na porovnání poměrného zastoupení sledovaných proměnných, absolutní hodnoty v podobě počtu příspěvků a normostran pozbývají významu.

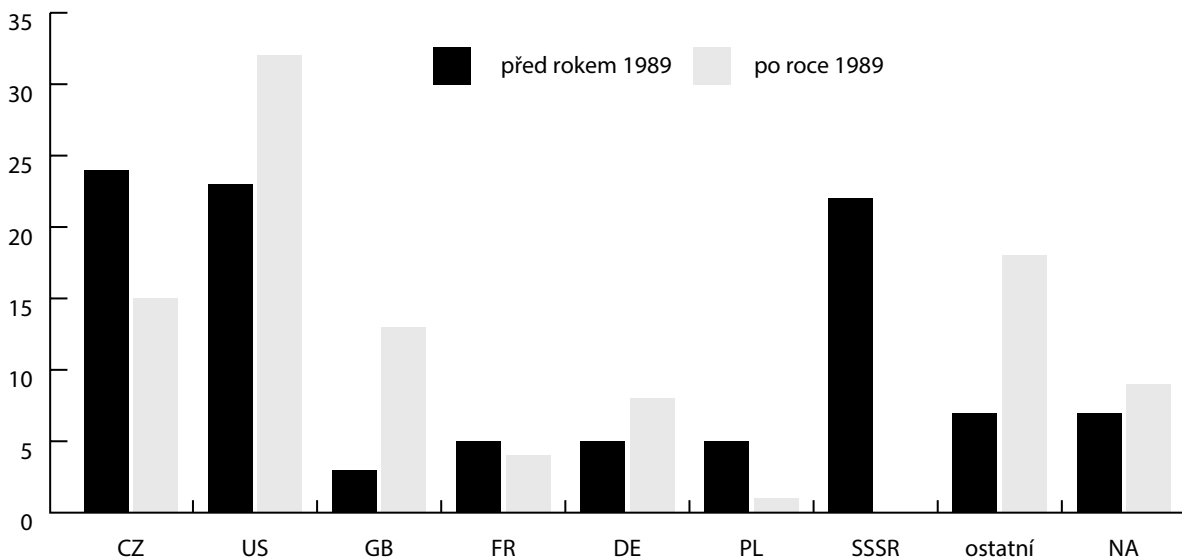
Z hlediska struktury časopisů dle typu textů se *SČ* a *Sociologie* jeví oproti *AUC StS* jako rozmanitější, a to ze dvou důvodů. Jednak jsou v případě *SČ* a *Sociologie* vedle statí, článků, recenzí a zpráv navíc publikovány také anotace, diskuze a polemiky (ačkoli je třeba dodat, že je jejich výskyt v obou časopisech spíše marginální). Druhou příčinou je poměrné zastoupení jednotlivých typů textů. V případě *AUC StS* (po roce 1989¹⁹) představují statí/články naprostou většinu obsahu periodika (81 % všech textů). Na rozdíl od *SČ*, kde statí/články tvoří pouze dvě pětiny (43 %) všech příspěvků, stejně jako u *Sociologie* (42 %), tedy zbývá zde více prostoru pro ostatní formy textů. Průměrnou délkou statí/článků se *AUC StS* (26,6 NS) řadí do středu mezi *SČ* s průměrně nejdelšími články (35 NS) a *Sociologii* s články průměrně nejkratšími (21,5 NS). Průměrná délka recenzí v *AUC StS* (6,9 NS) je srovnatelná se *SČ* (7 NS), nejméně prostoru zabírají recenze v *Sociologii* (5 NS).

Jak již bylo výše popsáno, po stránce autorské struktury je *AUC StS* víceméně českou produkcí. Srovnání se *SČ* a *Sociologií* tuto skutečnost pouze podtrhuje. Po roce 1989 tvoří v *AUC StS* slovenští či zahraniční přispěvatelé mimo Slovensko pouze 5,7 % všech autorů publikovaných statí/článků, v případě *SČ* je to celá čtvrtina (25 %) a stejně je tomu v *Sociologii* (26,5 %). V interpretaci těchto rozdílů není složité odhalit souvislost s výrazně vyšším objemem produkce *SČ* a *Sociologie* a obecnější známostí i vyšším renomé těchto periodik.

Analýza tematické struktury periodik poukazuje na drobnou neshodu v metodologickém postupu. Zatímco v případě *SČ* a *Sociologie* u Janáka a Klobuckého byly do analýzy zahrnuty pouze články, v naší studii *AUC StS* jsme kódovali rovněž recenze. Vzhledem k tomu, že po roce 1989 vyšlo v *AUC StS* pouze 9 recenzí, domníváme se, že tím porovnání nebude nijak dramaticky ovlivněno.

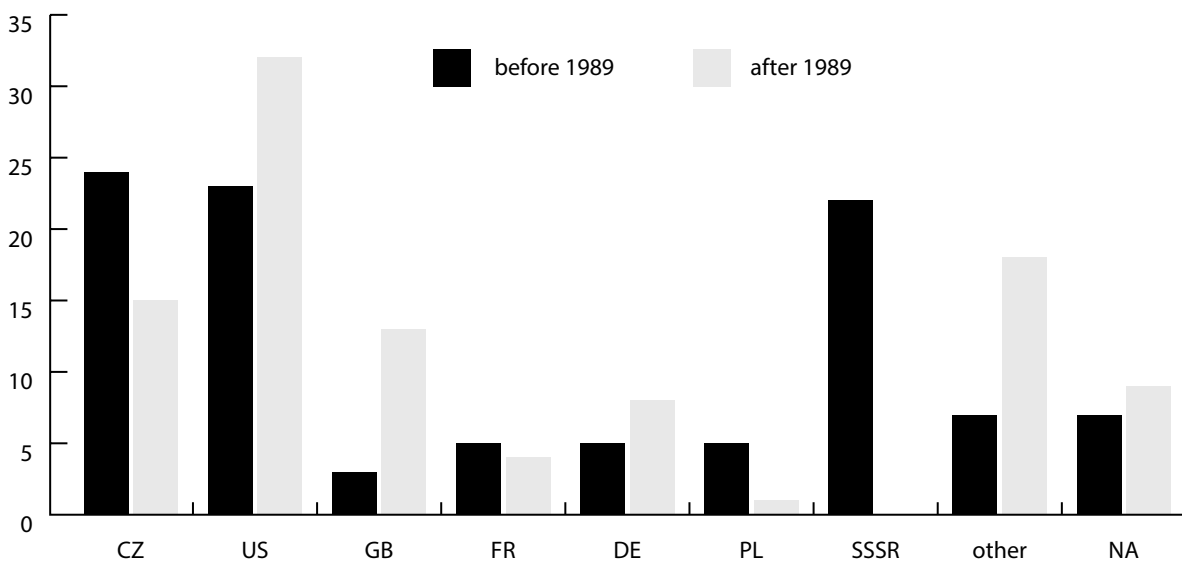
Největší poměrné zastoupení metodologických článků nalezneme v *AUC StS* (5 %), avšak rozdíly mezi porovnávanými periodiky jsou minimální: v případě *SČ* představují texty věnující se metodologii 4 % všech článků, v případě *Sociologie* jsou to 3 %. Sociologické tradici je nejvíce prostoru věnováno v *SČ* (23 %), následuje *AUC StS*, které jí vymezují téměř pětinu svého obsahu (18 %), konečně v *Sociologii* je předmětem 15 % článků. Nejmarkantnější rozdíl mezi porovnávanými periodiky panuje v poměrném zastoupení článků věnujících se sociální realitě a sociologické teorii. V *SČ* (67 %) i v *Sociologii* (70 %) představuje sociální realita ústřední tematický typ publikovaných článků. Jinak je tomu v případě *AUC StS*, kde je sociální realitě věnována jen čtvrtina (25 %) všech kódovaných textů. Jak bylo uvedeno dříve, stěžejním tematickým typem v *AUC StS* je sociologická teorie, kterou nalezneme v celé polovině kódovaných textů tohoto periodika. V *SČ* stejně jako v *Sociologii* je pod kategorií sociologická teorie zařazeno pouze 6

Graf 7. Struktura citovaných autorů dle národnosti před a po roce 1989

Poznámka: Podíl citovaných autorů za dané období dle národnosti uvedený v % (N celkem = 2637; N před rokem 1989 = 464; N po roce 1989 = 2242).

Graph 7. Structure of authors cited by nationality, before and after 1989

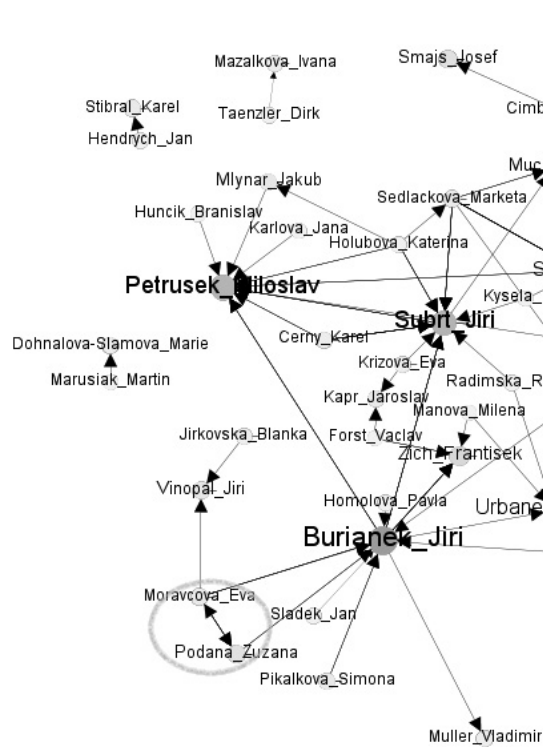
Note: Percentages of authors cited during time period (N total = 2637; N before 1989 = 464; N after 1989 = 2242).

% všech článků. I komparace tematické struktury těchto tří periodik tedy potvrzuje dříve naznačené specifikum *AUC StS*, spočívající v jeho charakteristické orientaci na sociologickou teorii.

Detailnější porovnání tematické struktury periodik nabízí komparace poměrného zastoupení 29 tematických center v jejich statích/článcích. V první řadě je třeba zmínit určité specifikum dané komparace spočívající v obecném rozsahu zastoupení jednotlivých tematických center. V poměrné míře, vzhledem k celkovému počtu článků v daném periodiku, se ve statích *AUC StS* naprostá většina tematických center vyskytuje podstatně častěji, než je tomu v případě *SC* či *Sociologie*. Svou roli zde bezesporu hraje výrazně nižší celkový počet statí v *AUC StS*, zvažovat lze však i alternativní vysvětlení. Uvedená skutečnost může být odrazem menší tematické kon-

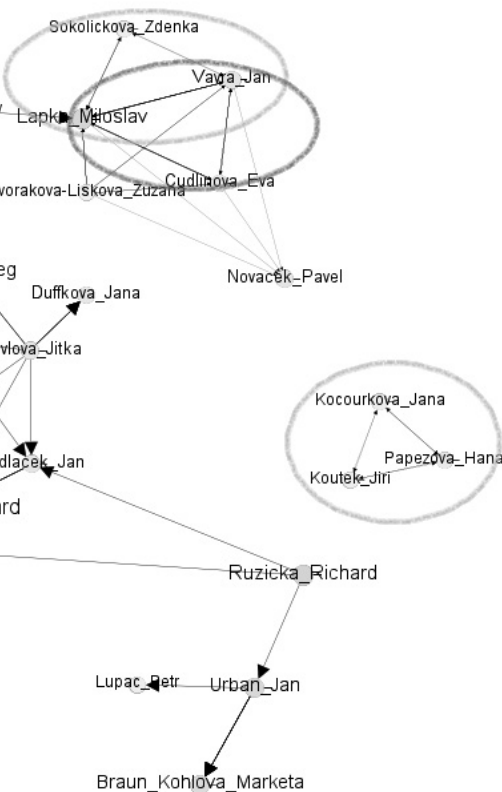
zistence statí v *AUC StS*. Jinak řečeno, články publikované v *SC* či *Sociologii* ve srovnání s *AUC StS* striktněji dodržují své tematické zaměření. Nakonec není ani vyloučeno, že může jít o odchylky v přístupu kódování odlišných skupin kódérů. Ačkoli se autoři této statí drželi metodologického postupu podle Janáka a Klobuckého [2011, 2014], uvedenými autory nebyla nijak přesně stanovena míra relevance určitého tématu v článku pro rozhodnutí o jeho přiřazení pod odpovídající tematické centrum. V rámci kódování statí z *AUC StS* tak mohla být míra relevance skupinou kódérů chápána jako nižší než v případě *SC* a *Sociologie*. Taková skutečnost by vedla k systematické identifikaci většího množství tematických center ve statích *AUC StS*, než tomu bylo v rámci studie Janáka a Klobuckého [2014]. S vědomím možného vlivu uvedeného

Vizualizace 1. Jak se citují autoři přispívající do AUC StS

Poznámka: Vzájemné citace jsou označeny kruhy. Velikost uzlů odpovídá počtu citací, které autor získal od ostatních přispívajících. Autoři, kteří necitovali žádného z přispěvatelů či nebyli nikým z přispěvatelů citováni, byli v zájmu lepší čitelnosti vizualizace odstraněni.

Figure 1. How AUC StS contributors cite one another

Note: Mutual citations are circled. Node size represents number of citations obtained by author from other authors. For better readability, authors who did not cite or were not cited by any other author were eliminated from figure.

zkreslení závěrem této sekce zmíníme alespoň některé výraznější odlišnosti mezi porovnávanými periodiky.

Výrazně častěji než v rámci čísel *SC* narazíme v *AUC StS* na stati věnující se *sociologické teorii*, tématu *transformace a modernizace, kultury* či *sociální patologie a sociálních problémů*. Naopak *historie české a slovenské sociologie* představuje téma, které je relativně častěji k nalezení v *SC* než v *AUC StS*. Ve srovnání se *Sociologií* zahrnují stati v *AUC StS* poměrně častěji téma *sociologické teorie, transformace a modernizace, světové sociologické tradice a současnosti* a téma *kultury*. Stejně jako ve srovnání se *SC* najdeme i v *Sociologii* téma *historie české a slovenské sociologie* relativně častěji než v *AUC StS*.

Výsledky citační analýzy

Ze struktury citací vyplývá (nezobrazeno – viz odkaz v sekci „Metodologie“), že někteří autoři nejsou součástí citační sítě či se jí dotýkají jen velice slabě a tvoří shluky na okrajích. Tito přispěvatelé tudíž citují zcela jiné autory než ostatní. Roztříštěnost lze vysvětlit rozmanitými profilacemi přispívajících, o čemž píše Jiří Šubrt v úvodníku XI. čísla *AUC StS*: „Odborná orientace pracovníků katedry sociologie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy je poměrně různorodá, sahá od nejobecnějších otázek sociologické teorie až k aplikovanému empirickému výzkumu a dotýká se i řady odvětvových sociologických disciplín.“ [Šubrt 1998: 7] Autorů, kteří by byli citováni alespoň pětkrát, je tak pouze 108 (4,1 %), z toho

27 (1,02 %) je Čechů. Ačkoliv bychom mohli předpokládat, vzhledem k převažující příslušnosti ke stejné instituci, že se autoři publikující v *AUC StS* budou vzájemně citovat a tvořit propojené „kliky“, není tomu tak. Vzájemné citace se objevují výlučně v případech kolektivů autorů, kteří spolu již dříve publikovali. Jedná se tedy v zásadě o autocitace (viz vizualizace 1). Autocitace u těchto i ostatních autorů mohou být dány tím, že texty publikované v *AUC StS* navazovaly na jejich předchozí studie či se věnovaly podobnému tématu. Roli ovšem může rovněž hrát současný způsob hodnocení vědy. Citační indexy, tedy sledování počtu citací, jsou jedním z kritérií hodnocení kvality vědecké práce jednotlivců i institucí.

Z hlediska původu citovaných autorů tvořili před rokem 1989 téměř polovinu (47 %) autoři pocházející z Československa a USA, více než pětinu (22 %) pak sovětské autoři. Mezi další zastoupené kategorie patří autoři z Polska, Francie a Německa. V kategorii „ostatní“ nedosahuje žádná národnost více než 2 %.

Po roce 1989 téměř zcela mizí citace sovětských a polských autorů. Také klesají citace českých autorů, a to o 9 procentních bodů. Naopak výrazně roste počet amerických a britských autorů, jejichž práce jsou citovány. V kategorii „ostatní“ jsou nejvíce zastoupeni autoři z Kanady (2,27 %) a Nizozemska (2,32 %), další národnosti jsou zastoupeny méně než 2 %. Můžeme tedy pozorovat určitý obrat od východních autorů k západním. Zároveň sledujeme rostoucí rozmanitost z hlediska země původu citovaných autorů, což může být způsobeno

Tabulka 4. Nejvíce citovaní autoři za dobu existence periodika (1968–2016)

	Jméno	počet citací
1.	Anthony Giddens	70
2.	Karl Marx	51
3.	Ulrich Beck	44
4.	Niklas Luhmann	40
5.	Friedrich Engels	35
6.	Jiří Buriánek	30
7.	Johannes Siegrist	27
8.	Pitirim Sorokin	23
9.	Max Weber	22
10.–11.	Miloslav Petrušek, Jiří Šubrt	21
12.	Zygmunt Bauman	19
13.	Jan Keller	18
14.	Talcott Parsons	17
15.	Émile Durkheim	16
16.–18.	Jeffrey C. Alexander, Vladimír I. Lenin, Eduard Urbánek	13
19.–20.	James S. Coleman, Piotr Sztompka	12

Table 4. Most frequently cited authors throughout journal's history (1968–2016)

	Name	Number of quotes
1.	Anthony Giddens	70
2.	Karl Marx	51
3.	Ulrich Beck	44
4.	Niklas Luhmann	40
5.	Friedrich Engels	35
6.	Jiří Buriánek	30
7.	Johannes Siegrist	27
8.	Pitirim Sorokin	23
9.	Max Weber	22
10.–11.	Miloslav Petrušek, Jiří Šubrt	21
12.	Zygmunt Bauman	19
13.	Jan Keller	18
14.	Talcott Parsons	17
15.	Émile Durkheim	16
16.–18.	Jeffrey C. Alexander, Vladimír I. Lenin, Eduard Urbánek	13
19.–20.	James S. Coleman, Piotr Sztompka	12

jednak lepší dostupností zahraniční literatury, jednak obecným nárůstem objemu citované literatury v novějších číslech *AUC StS*.

Na úrovni samotných autorů jsou s velkým odstupem, nikoliv však překvapivě, v předrevolučním období nejvíce citováni Marx, Engels a Lenin. Výrazně též vystupují jména Szczepanského, Sorokina a sovětského Osipova. Jedním z nejčastěji citovaných autorů v tomto období byl Eduard Urbánek, první vedoucí katedry sociologie na Filozofické fakultě UK. Přestože Urbánek v době normalizace ztratil toto vedoucí místo a bylo mu zakázáno vyučovat, na Filozofické fakultě zůstal a v mezích možností nadále publikoval učebnice, vědecké a další práce [Nešpor a kol. 2013: 428–430]. Dalším citovaným je František Zich, který zaznamenal během období normalizace setrvalý kariérní vzestup a v 80. letech patřil ke klíčovým autorům vytvářejících diskurz „normalizované“ sociologie, která se vyznačovala „typicky řídkým citováním západní sociologie a ostatně jakýchkoliv jiných pramenů nebo výsledků empirických výsledků, a z dnešního hlediska prázdnými a odtažitými pojmoslovnými a normativními úvahami“ [Nešpor a kol. 2013: 458]. Jediným hojně citovaným Čechem v období předrevolučním i porevolučním je Miloslav Petrušek. Ačkoliv se Petrušek řadu let věnoval výuce metodologie a obecné sociologie na Filozofické fakultě (z této doby pochází jeho *Sociometrie*), byl po roce 1970 vyškrtnut z KSC a pokládán za politicky nespolehlivého, s výjimkou skript prakticky nemohl publikovat a nakonec byl nucen katedru opustit. Se sociologií ovšem kontakt neztratil. Po roce 1989 se stal jednou z hlavních postav rekonstrukce české sociologie, publikoval řadu encyklopedických a didaktických prací, inicioval a komentoval překlady sociologických klasiků a později se věnoval reflexi pozdně moderních a postmoderních společností [Nešpor a kol. 2013: 302–308].

Po roce 1989 se nejcitovanějšími autory stávají Giddens, Beck a Luhmann, což koresponduje s předchozím zjištěním o nárůstu zájmu o témata modernizace a sociální změny. Teprve v tomto období začínají být citováni klasici sociologie (Weber, Durkheim, Parsons), kteří byli před rokem 1989 vzhledem k dominantnímu diskurzu „normalizační“ sociologie považováni za buržoazní autory. K vysvětlení tohoto obrátu může napomoci úryvek z předmluvy Eduarda Urbánka k prvnímu porevolučnímu číslu: „V období 1970–1989 nebylo snadné věnovat se systematicky a všestranně dějinám sociologie a sociologickým teoriím v současné světové sociologii zejména při nedostatku literatury, časopisů a kontaktů se zahraniční sociologií. Také redukce katedry na nomenklaturní pracoviště koncem sedmdesátých let, kdy učitelé katedry mohli být jen členové KSC, nevytvářela příznivé podmínky pro zmíněnou orientaci.“ [Urbánek 1992: 7] V 90. letech zároveň nastupuje nová generace katedry sociologie FF UK a do popředí se dostává jméno Jiřího Buriánka, citované především ve statích zabývajících se sociální patologií a deviacemi, a citace rozličných teoretických studií či prací o veřejném mínění Jiřího Šubrt. Oba zároveň patří mezi nejneproduktivnější autory periodika. Z českých autorů působících mimo FF UK jsou pak citovány především práce Jana Kellera, a to zejména v číslech zaměřených na témata modernizace či environmentálních problémů.

Ze zakládajících členů katedry sociologie FF UK je, jak již jsme zmínili, nejčastěji citovaný Eduard Urbánek. Přestože je Jan Sedláček jedním z nejproduktivnějších autorů za dobu existence *AUC StS*, ostatní autoři jej citovali pouze třikrát. Pravděpodobně vzhledem k tomu, že se – takřka jako solitér – věnoval specifickým tématům inteligence a dějin sociologie, stejně jako citačně nepřilíhivým recenzím, překladům (zejména z polštiny) či slovníkovým heslům. Jiřínu Šiklovou necitoval žádný další autor, což lze vysvětlit jejím nuceným odchodem z katedry na počátku normalizace a změnou obo-

rového zaměření na sociální práci v porevolučním období [Sedláčková, Mlynář 2015]. Poslední ze zakládajících členů katedry sociologie a pozdější vedoucí přejmenované katedry filosofie, sociologie a vědeckého komunismu, Martin Marušiak, taktéž nebyl nikým citován. Marušiakova tvorba ovšem není nijak rozsáhlá a jeho politické angažmá v době normalizace, kdy vedl politické prověrky na fakultě, jej po revoluci prakticky vyřadilo ze sociologické obce [Nešpor a kol. 2013: 235–236].

Závěr

Cíle tohoto článku byly především popisné a explorativní, závěrem tedy předložíme spíše souhrn jeho nejpodstatnějších zjištění, ke kterým jsme dospěli prostřednictvím metod obsahové analýzy a analýzy citačních sítí aplikovaných na texty publikované v periodiku *AUC Philosophica et Historica - Studia Sociologica (AUC StS)* během půlstoletí jeho existence.

Předpokládaný historický předěl tvořený rokem 1989 byl analýzou dat potvrzen. Před rokem 1989 bylo publikováno výrazně větší množství recenzí než po revoluci (a tyto texty jsou navíc svým rozsahem kratší), statí po roce 1989 naopak výrazně přibýlo (a narostl i jejich průměrný rozsah). Do jednadvaceti publikovaných čísel *AUC StS* celkem přispělo 86 autorů a autorek, v převážně většině českých sociologů a socioložek. S ohledem na autorskou strukturu je tak *AUC StS* například ve srovnání se *Sociologickým časopisem* v podstatě ryze českým periodikem, a to i v posledních letech. Průměrný věk přispívajících autorů a autorek v jednotlivých číslech periodika až do roku 2006 narůstal, což lze vysvětlit stabilním okruhem několika produktivních autorů, kteří do periodika přispívali někdy i dosti dlouhou dobu. V posledním desetiletí naopak průměrný věk přispěvatelů výrazně klesá (až na historicky vůbec nejnižší hodnoty), což souvisí především s publikacemi doktorských studentů a pravděpodobně též preferencí jiných publikačních platform u „služebně starších“ autorů. Nejproduktivnějšími autory z hlediska počtu publikovaných normostran byli ve sledovaném období Eduard Urbánek, Jan Sedláček a Jiří Buriánek.

Pokud jde o tematickou strukturu periodika, na jeho stránkách stabilně dominují texty věnované sociologické teorii. Po roce 1989 naopak ustoupil zájem o sociologickou tradici (konkrétní autoři, školy a směry) ve prospěch empiricky

orientovaných výzkumů sociální reality. Trendy související s konkrétnějšími tématy publikovaných prací ukazují na pokles zájmu o sociální strukturu a stratifikaci, dějiny české a slovenské sociologie či obecnou metodologii sociologického výzkumu, a to směrem k zájmu o specifitější oblasti sociologického zkoumání, mezi nimiž dominuje zejména společenská transformace a modernizace, sociální deviace a patologie či environmentální problémy.

Výše uvedená zjištění doplňuje analýza citačních sítí, jejíž zařazení lze považovat za metodologicky inovativní krok. V období před rokem 1989 byli nejvíce citováni K. Marx, B. Engels a V. I. Lenin, po roce 1989 se nejcitovanějšími zahraničními autory stávají soudobí sociologové A. Giddens, U. Beck a N. Luhmann. Teprve v porevolučním období také začínají být výrazněji citováni francouzští a němečtí klasici sociologie. Z domácích autorů publikujících v *AUC StS* byli na stránkách tohoto periodika za celou dobu jeho existence nejčastěji citováni Jiří Buriánek, Miloslav Petrušek a Jiří Šubrt. Samotná metoda analýzy citačních sítí se ukázala jako vhodná, poskytující komplexní a přehledné výsledky, a podle všeho by mohla být užitečná i pro komparace s dalšími podobně zaměřenými výzkumy jiných periodik či publikací.

Výsledky naší analýzy podávají obraz *AUC StS* jako periodika, které má z hlediska autorského i tematického poměrně ustálenou orientaci. Zároveň lze však na stránkách jednotlivých čísel pozorovat i některé obecnější tendence, které bychom mohli v posledních padesáti letech patrně připsat i domácí sociologii jako celku: ve struktuře citovaných autorů pozorujeme zřetelný obrat od „východu“ k „západu“ a větší rozmanitost citovaných zdrojů. Rovněž nárůst zájmu o témata spojená s modernizací a transformací české společnosti a konkrétními empirickými výzkumy v dílčích oblastech sociální reality můžeme považovat za trend, který se v posledním čtvrtstoletí týká celé české sociologie. Zůstává otázkou, jakým směrem se bude v tomto kontextu *AUC StS* jako periodikum dále profilovat a zda v budoucnu vytvoří specificky zaměřenou platformu lákavou i pro neinstytucionální autory, jež by se soustředila na záležitosti, které nebývají v jiných oborových časopisech příliš tematizovány. Jako svébytný dokument o některých aspektech vývoje a proměn české sociologie v posledních padesáti letech však *AUC Philosophica et Historica - Studia Sociologica* stojí za pozornost už nyní, jak jsme se pokusili doložit i touto statí.

literatura

- Berger, Peter L. 1969. „Sociological Theory as an Area of International Collaboration.“ *Acta Universitatis Carolinae Philosophica et Historica* 2/1969 (Studia Sociologica II): 131–141.
- Berger, Peter L. 2016. „Sociologická teorie jako oblast mezinárodní spolupráce.“ *Sociální studia* 3/2016: 13–19.
- Janák, Dušan, Robert Klobučký. 2014. „Co bychom věděli o sociologii, kdybychom četli pouze *Sociologický časopis* a *Sociologii*?“ *Obsahová analýza dvou sociologických periodik od ‚sametové revoluce‘ do současnosti.* *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 50 (5): 645–670. <https://doi.org/10.13060/00380288.2014.50.5.118>
- Janák, Dušan. 2011. „Autorská a tematická struktura Sociologické revue. Příspěvek k sociologickému rozboru dějin české sociologie.“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 47 (5): 991–1016.
- Jareš, Jakub, Matěj Spurný, Katka Volná. 2012. *Náměstí Krasnoarmějců 2: Učitelé a studenti na Filozofické fakultě UK v období normalizace.* Praha: FF UK / Togga.
- Kirilenko, Andrei P., Svetlana Stepchenkova. 2016. „Inter-Coder Agreement in One-to-Many Classification: Fuzzy Kappa.“ *PLoS ONE* 11(3): 1–14. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0149787>

- Muñoz-Muñoz, Ana M., M. Dolores Mirón-Valdivieso. 2017. „Analysis of collaboration and co-citation networks between researchers studying violence involving women.“ *Information Research* 22(2): 1–17.
- Nešpor, Zdeněk R. a kol. 2013. *Slovník českých sociologů*. Praha: Academia.
- Nešpor, Zdeněk R. a kol. 2014. *Dějiny české sociologie*. Praha: Academia.
- Petráň, Josef 2015. *Filozofové dělají revoluci: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy během komunistického experimentu 1948–1968–1989*. Praha: Karolinum.
- Petrusek, Miloslav 1969. „Introductory note.“ *Acta Universitatis Carolinae Philosophica et Historica* 2/1969 (Studia Sociologica II): 9–10.
- Riffe, Daniel, Stephen Lacy, Frederick G. Fico. 2014. *Analyzing Media Messages. Using Quantitative Content Analysis in Research: Reliability*. Mahwah / New Jersey / London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Sedláčková, Markéta, Jakub Mlynář (eds.). 2015. „Prima to bývalo a prima je to i teď!“ *Memoáry k 50. výročí založení katedry sociologie na FF UK*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy.
- Scott, William A. 2009. „Scott’s π (Pi): Reliability for Nominal Scale Coding.“ Pp. 347–349 in Klaus Krippendorff, Angela Bock (eds.). *The Content Analysis Reader*. Los Angeles / London / New Delhi / Singapore: Sage.
- Skovajsa, Marek. 2014. „Celková a zahraniční citovanost Sociologického časopisu: výsledky citační analýzy.“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 50(5): 671–712. <https://doi.org/10.13060/00380288.2014.50.5.119>
- Skovajsa, Marek, Jan Balon. 2017. *Sociology in the Czech Republic: Between East and West*. London: Palgrave Macmillan.
- Šubrt, Jiří. 1998. „Úvodem.“ *Acta Universitatis Carolinae Philosophica et Historica* 2/1996 (Studia Sociologica XI): 7.
- Urbánek, Eduard. 1988. „Seznam sociologických sborníků vydaných od roku 1968.“ Pp. 237–238 in E. Urbánek (ed.). *Rozvoj marxisticko-leninské sociologie na filozofické fakultě Univerzity Karlovy*. Praha: Univerzita Karlova.
- Urbánek, Eduard. 1992. „Úvodem.“ *Acta Universitatis Carolinae Philosophica et Historica* 2/1992 (Studia Sociologica IX): 7–8.
- Voříšek, Michael. 2012. *The Reform Generation: 1960s Czechoslovak sociology from a comparative perspective*. Praha: Kalich.

Kateřina Holubová je doktorandkou na Katedře sociologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. V rámci své disertační práce se zaměřuje na téma národní identity v podmínkách procesu globalizace. Lze ji kontaktovat na adrese holubovk@gmail.com

Adéla Javůrková dokončila v roce 2015 bakalářské studium Sociální pedagogiky na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy. Nyní studuje čtvrtým rokem rovněž bakalářské studium Sociologie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a druhým rokem magisterské studium učitelství náboženství, etiky a filozofie na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy. Zajímá se především o sociologii životního stylu, tématem její bakalářské práce je životní styl profesionálních sportovců.

Jakub Mlynář působí na Filozofické fakultě a Fakultě humanitních studií UK, spolupracuje s Centrem vizuální historie Malach na Matematicko-fyzikální fakultě UK. V současnosti se nachází na postdoktorské stáži ve Švýcarsku na Université de Fribourg. Mezi jeho odborné zájmy patří teorie a dějiny sociologie, ve zkoumání sociální reality je mu nejbližší etnometodologie a konverzační analýza. Svou disertační práci věnoval analýze orálněhistorických rozhovorů v kontextu vzájemných souvislostí paměti, narativity a identity. Lze jej kontaktovat na adrese jakub.mlynar@seznam.cz

Renáta Topinková je studentkou sociologie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. V současné době působí na Sociologickém ústavu AV ČR. Zajímá se o analýzu sociálních sítí a témata spojená s výzkumem internetu a rodiny.

- ¹ Tento text vznikl jako výstup projektu „Dynamika proměn moderní společnosti“, podprojektu „Význam periodika *AUC Philosophica et Historica – Studia Sociologica* v dějinách české sociologie a zpřístupnění jeho obsahu“, řešeného na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze z prostředků Specifického vysokoškolského výzkumu na rok 2016. Poděkování autorů patří Jiřímu Šubrtovi, Karlu Hanušovi a knihovně Filozofické fakulty Univerzity Karlovy za zapůjčení časopisů pro potřeby digitalizace a analýzy. V rámci uvedeného projektu byla všechna čísla *AUC Philosophica et Historica – Studia Sociologica* převedena do digitální podoby a začleněna do mezinárodní databáze Crossref v součinnosti s nakladatelstvím Karolinum, jemuž tímto za veškerou spolupráci děkujeme. V neposlední řadě vděčíme za podnětná doporučení a komentáře dvěma anonymním recenzentům.
- ² Podrobněji k 60. a 70. letům 20. století na FF UK viz [Jareš, Spurný, Volná 2012; Petráň 2015].
- ³ ProQuest je mezinárodní organizace zprostředkovávající mimo jiné databáze různých typů odborné produkce (více viz <http://www.proquest.com/>). Jednou z přidružených databází je Sociological Abstracts, která je strukturována na základě 24 sociologicky relevantních tematických okruhů. Právě tento seznam témat byl autory textu shledán jako možný aspirant na relativně vyčerpávající přehled sociologických tematických center, a byl tak použit jako sekundární klíč v rámci analýzy tematického zaměření periodika.
- ⁴ Vzhledem k možnosti přiřadit neomezený počet tematických center k jednomu textu byla absolutní shoda kódů sporadická (kodéři se často shodovali v naprosté většině přiřazených kódů, mnohdy však jeden z dvojice zahrnul navíc další, v textu méně výraznou kategorii), hodnota reliability tak byla v obou případech kódovacích klíčů velice nízká. Nabízí se tak otázka, zda neměla být nějakým způsobem omezena šíře relevance určení tematického zaměření textu, například s ohledem na velikost záběru daného tematického zaměření v textu. Tato skutečnost byla však identifikována až při závěrečné analýze.
- ⁵ V české sociologii obecně není citačním analýzám odborných periodik věnována téměř žádná pozornost, výjimku tvoří citační analýza *Sociologického časopisu* [Skovajsa 2014].
- ⁶ V současné době probíhá zařazení do mezinárodní databáze Crossref, možná se tak časem *AUC StS* dočká i komparativní studie na tomto poli.
- ⁷ Interaktivní vizualizace byla vytvořena pomocí Gexf-JS, volně dostupné z <https://github.com/raphv/gexf-js>.
- ⁸ Měření rozsahu textu v normostranách umožňuje jeho objektivní posouzení i v případech odlišností sazby a grafické úpravy. Jedna normostrana čítá 1800 znaků (30 řádků po 60 úhozech).
- ⁹ O tomto poznatku pojednáváme podrobněji v následujícím oddíle.
- ¹⁰ Číslo VII bylo podle všeho připraveno k tisku již v červnu 1982, kdy je datován úvodník, ale vydáno bylo až o čtyři roky později.
- ¹¹ Tři texty byly již zmíněny výše, jedná se o texty věnované prof. Miloslavu Petruskovi k jeho šedesátým pátým narozeninám. Zbývající dva texty zařazené pod kategorii ostatní lze nalézt v II. čísle s názvem *Topical problems of Czechoslovak sociology*. V obou případech jde o texty nabízející přehled tehdejší bibliografie na poli české a slovenské sociologie.
- ¹² Zobrazení poměrného zastoupení jednotlivých typů textů dle normostran nabízí stejný výsledek jako graf 1, pouze dramatizuje relativní zastoupení statí vzhledem k ostatním typům textů, a proto v textu není uvedeno.
- ¹³ Počet zahrnuje i spoluautory. U dvou textů nebyl autor uveden.
- ¹⁴ Za analyzované období to bylo celkem 174 statí a recenzí, v číslech předrevolučních 72 textů a 102 textů v číslech porevolučních.
- ¹⁵ Zobrazení poměrného zastoupení jednotlivých tematických typů dle normostran nabízí stejný výsledek jako graf 6, a proto jej v textu neuvádíme.
- ¹⁶ Bližší popis databáze ProQuest uvádíme v oddíle o metodologii.
- ¹⁷ Více o interkodéřské reliabilitě viz v oddíle o metodologii.
- ¹⁸ Jinou diskuzi vztahující se míře reprezentativity klíčů by bylo možné rozvést nad samotným výsledkem, tedy poměrným zastoupením kategorie *jiné*, neboť celá pětina všech textů obsahuje nezařaditelné téma, což není nevýrazné procento.
- ¹⁹ Nutno připomenout, že před rokem 1989 bylo v *AUC StS* poměrné zastoupení statí/článků (54 %) a recenzí (37 %) daleko bližší *SC* a *Sociologii*.